

Hajrudin Ramadan PRIČE OD KIŠE

LEKTIRA
NARODU

ŠKOLEGIJUM

LEKTIRA

15

ŠKOLEGIJUM
LEKTIRA
15

Hajrudin Ramadan
PRIČE OD KIŠE
© Ljiljana Pavlović

Izdavač:
Mas Media Sarajevo
Fond otvoreno društvo BiH

Za izdavača:
Emina Šukalo
Dobriša Govedarica

Urednik biblioteke:
Nenad Veličković

Pogovor:
Nenad Veličković

Ilustracija na naslovnoj strani:
Albert Robida, La Station D'Aérocahs
de la Tour Saint-Jacques (detalj),
ilustracija iz knjige Vingtième Siècle,
Paris, 1883.

Korektura:
Sandra Zlotrg

Dizajn-koncept:
Asim Đelilović

DTP:
Boriša Gavrilović

Tiraž:
2000 primjeraka

Hajrudin Ramadan

PRIČE OD KIŠE

Sarajevo, 2017.

Sadržaj

OGLEDALA	
9	
ASTROLOG	
11	
STIJENA	
13	
KIŠA	
17	
MRTVAC	
19	
POŠTAR	
21	
LIFT	
25	
GLAVOSJEČA	
27	

POTOP	
31	
BICIKL	
33	
VUK	
35	
IZBOR	
39	
ŠUMA KOJA PJEVA	
41	
VJETAR	
43	
OSVETA	
45	
DRVOSJEČA	
47	
KLJUČ	
49	
ZLATO	
53	
BITKA KOD VELIKOG OBELISKA	
57	
BIOSKOP	
61	
NOĆ U KAFANI	
63	
PLAVO STAKLO	
65	
BURENCE	
69	
MOČVARA	
71	
ZABORAV	
75	

PRIČA O SATOVIMA	
	77
MIŠ	
	79
SRIJEDA	
	81
SKRETNIČAR	
	83
TELEFON	
	85
UBICA	
	87
GROM	
	91
ISTJERIVAČ	
	93
OTKRIĆE	
	97
DUĆAN	
	99
SAN	
	103
MALI ZELENI TRAMVAJ	
	107
TIRANOSAURUS	
	109
SLIJEPAC	
	111
TKALAC	
	115
ALHEMIČAR	
	117
BUDUĆNOST	
	121

Pogovor
Nenad Veličković
ČISTA RADOST ČITANJA
123

OGLEDALA

Svake godine, prvog dana jeseni, Elias je Veskot kretao na put u Prijestonicu, gdje se održavao Veliki vašar. Pripreme bi trajale desetak dana. Sluge bi umotavale Veskotove proizvode u platno, pakovale ih u velike sanduke i slagale u korpu koja je bila pričvršćena za ogromni balon.

Veskotovi proizvodi bila su ogledala. Svih veličina, oblika i boja, rađena strpljivo i stručno, nalazila su svoje mjesto u svakoj uglednijoj kući u Prijestonici.

Pošto bi sve pripreme bile završene, Veskot bi još jednom provjerio teret i balon bi se uskoro digao uvis i zaplovio ka Velikom vašaru.

Sve do te godine Veskot nikada nije doživio nezgodu na putovanju. Negdje iznad Šume primijetio je da sa letjelicom nešto nije u redu i brzo se spustio na jedan mali proplanak. Nakon što je sve pregledao, ustanovio je da će mu za popravak trebati nekoliko dana. Zatim je izvadio ogledala iz korpe, provjeravao jedno po

jedno i prislanjao ih na okolno drveće, nakon čega se dao na popravak balona. Radio je do kasno u noć, a zatim mrtav umoran zaspao u korpi.

Tek što je svanulo, opet je počeo raditi oko balona. Tako radeći i krećući se gledao je svoje odraze u ogledalima prislonjenim uz stabla. To mu se dopalo. Činilo mu se kao da stotine Eliasa Veskota rade i vrte se po proplanku. Imao je osjećaj da nije sâm i da će tako prije završiti posao.

Trećeg dana, dok je nosio neku gredu, zapazio je nešto čudno: njegov odraz u jednom ogledalu nije nosio gredu, već je sjedio i grickao slamku. U drugom ogledalu odraz je ležao i spavao. I u svim ostalim ogledalima Veskotovi odrazi radili su najrazličitije stvari, bez ikakve veze sa onim što je on radio. Veskot je sjeo i dobro razmislio, ali nije mogao odgonetnuti šta se dešava. Najprije je htio spakovati sva ogledala, ali je pomislio kako bi se osjećao usamljenim pa je sve ostavio kao i ranije. I dalje je radio svoj posao, bacajući povremeno poglede prema ogledalima. A odrazi u ogledalima njega, izgleda, nisu ni primjećivali. Kretali su se svojim stazama, prelazili iz jednog ogledala u drugo, razgovarali, sjedili i pili vino. Jedne večeri počeli su graditi kuću. Zatim drugu, pa treću. Uskoro je u ogledalima iznikao čitav gradić. Pojavile su se odnekud i žene, a zatim i djeca. U ogledalima su sa neba padali sitni dijamanti, snijeg i kiša, duvali su vjetrovi, smjenjivali se dani i noći. Tako je Veskot radio svoj posao, a njegovi odrazi u ogledalima vodili svoj život. Jednom je nespretno srušio jedno ogledalo koje se razbilo u stotinu komadića. Ujutro je na tom mjestu zatekao svježu humku. Te večeri posao na opravi balona bio je gotov. Veskot je još jednom sve provjerio i odlučio da ujutro spakuje ogledala i krene na put. Bilo mu je žao što će nestati svi ti odrazi i sav život koji se odvijao u ogledalima. Osjećao je kao da ubija stotine ljudi i ruši čitav jedan svijet. No sve je to nekakva varka, mislio je Veskot dok se spremao na spavanje. Nije ni primijetio kada je iz ogledala zakoračio jedan njegov odraz, prebacio Veskotu šarenu maramu oko vrata i stezao je sve dok se ovaj nije prestao koprcati.

ASTROLOG

Zatrubile su trube i zabubnjali bubnjevi kada je Elias Veskot objavio da će za sedam dana nastupiti pomračenje Sunca. Car je tada obukao svečanu odoru, povukao se u samoću i počeo post. Dvorjani su imali ćutati za to vrijeme, a u čitavom carstvu zabranjen je svaki rad sve dok ne prođe taj dan kada će tama progutati Sunce usred dana.

Elias je Veskot bio carev zvjezdoznamac. Nije bilo nijednog značajnijeg događaja na nebu koji on ne bi zapazio ili predvidio. Godinama je bio u carevoj najvećoj milosti, zahvaljujući svojoj tačnosti i revnosti. Noći je provodio u kuli gledajući u nebo, a danju je obavještavao cara o tome kakva će biti ljetina, kada će se rijeke izliti iz korita, kada će biti Pun Mjesec, od kakvih se bolesti treba čuvati i kada treba donositi važne državničke odluke.

Dođe i taj dan kada je trebalo nastupiti pomračenje, ali ništa se ne dogodi. Prodoše još dva dana, a Sunce je i dalje sjalo kao i do tada. Car, ljutit i strahovito gladan od dugog posta, naredi da se

Eliasu Veskotu oduzmu sve počasti i da se propisno kazni. Odvedoše ga na Sjever, gdje je trebao raditi u carevim podrumima vina.

Podrumi su bili beskrajni niz odaja načinjenih pod zemljom, gdje su ležali milioni boca kockastog oblika napunjenih maslačkovim vinom koje se proizvodilo samo za cara. Zadatak nesretnog Eliasa Veskota bio je da svaku bocu svakog dana okrene na suprotnu stranu od one na koju je bila okrenuta prethodnog dana. Samo tako vino je moglo da dobije sva ona svojstva za koja se pričalo da su čudesna.

Elias je Veskot obavljao svoj posao strpljivo i marljivo. Provodio je dane i noći u polumračnim hodnicima okrećući kockaste boce i razmišljajući o tome gdje je pogriješio u proračunu vremena kada je trebalo da nastupi pomrčina. Sa svakom bocom koju je uzimao, okretao je u glavi po jedan list iz svojih knjiga. S vremenom su se kockaste boce i znakovi iz knjiga toliko izmiješali u njegovoj glavi da ga nisu napuštali ni u snovima.

Jednog dana, nakon dvadeset godina zatočeništva, u glavi Eliasa Veskota sve se postavi na svoje mjesto, svi simboli i brojevi poradaše se u harmoničan niz. Astrolog u trenu shvati gdje je pogriješio, izađe iz podzemnih hodnika i zatraži prijem kod cara. Kada dođe u dvorac, iznese caru u tančine sve proračune do kojih je došao, objasni svoju pogrešku i predvidje naredno pomračenje Sunca. Tačno u predviđeni dan i sat Sunce se zamračí, a Elias Veskot ponovo dobi zvanje carevog zvjezdoznanca i bi obasut najvećim počastima.

Već sutradan car je naredio da se objavi kako je Elias Veskot ispravio svoju grešku, do koje je došlo zbog dotadašnjeg pogrešnog vjerovanja da je Zemlja velika ravna ploča koju na leđima drže četiri kornjače. Elias je Veskot, stajalo je u objavi, spoznao da je Zemlja, ustvari, jedna ogromna savršena kocka.

STIJENA

Sa jedne strane selo je bilo okovano Velikim Ledom koji su mnogi pokušali preći. Samo jedan od njih se vratio. Donio je u džepu malenu srebrnu školjku i nije progovorio ni riječi do kraja života. Sa druge strane nalazila se Stijena. Siva i glatka, dizala se okomito prema nebu, vječno omotana maglom koja je visila nad samim ljudskim glavama. U starim knjigama pisalo je da je Stijena nastala prije nastanka Svijeta. Nikad se niko nije usudio da ispita koliko je visoka. Sve dok se nije pojavio Elias Veskot. Jednostavno je izronio iz magle, nekoliko dana opipavao Stijenu, nešto mjerio, kuckao je i osluškivao. Potom je zatražio da mu se načini posebna obuća koja se lijepi za Stijenu i tri ranca. Jedan je bio pun kamenčića, u drugom su bile tanko rezane ploške žutog kaktusa čiji sok tjera umor i bistri misli, a u trećem rancu nalazila se figurica od drveta koju su izradili mještani i koja je predstavljala njihovog Boga. Figuricu je Veskot trebao postaviti na vrh Stijene, kao znak da su oni prvi koji su dospjeli do njenog

vrha, kaktus ga je trebao osloboditi gladi i žeđi, a kamenčiće će bacati svakog dana po jedan, kako bi oni dolje znali da još uvijek napreduje.

Krenuo je u zoru narednog dana. Poglavici je povjerio na čuvanje svoj veliki crni bicikl, provjerio da li je sve u rancima i nestao u magli.

Prošlo je mnogo dana, a Stijena se uopšte nije mijenjala. Siva, glatka i hladna, ovijena maglom, pripijala se uz Veskotova stopala. Kamenčići su se svakodnevno kotrljali niz nju, sok žutog kaktusa ulijevao je Veskotu novu snagu. Onda je Veskot osjetio nešto oštro pod rukama. Bila je to mahovina, ali tako oštra da su mu uskoro prokrvarili dlanovi. Nekoliko dana se borio s njom, a onda je mahovine nestalo. Na Stijeni su se počele pojavljivati izbočine, najprije manje, a onda veće. Na jednoj od njih Veskot naiđe na čovjeka koji je rukama rastezao ljubičaste elipse i bacao jedno svoje oko daleko u maglu. Uz to se tako smijao kao da je beskrajno uživao u svemu tome. Veskot ga je sa zanimanjem posmatrao jedno vrijeme, a onda je produžio prema vrhu.

Kada mu se ranac sa kamenčićima dopola ispraznio, došao je do tri duboke pećine u Stijeni. U jednoj je stanovala Kiša, u drugoj je urlao Vjetar, a u trećoj je orgijao Grom. Veskot je oprezno zavirio u sve tri pećine i krenuo dalje, žvačući ploške žutog kaktusa i bacajući kamenčiće. Sada je već puzao po beskrajnom polju algi koje su mu se umilno ovijale oko ruku i nogu, pjevale mu i šaputale, dok su sa svih strana dopirali omamljujući mirisi. Veskot je samo snažno protresao glavom, uzeo malo veću količinu kaktusa, provjerio da li je figurica na mjestu i uskoro ostavio alge iza sebe.

Prolazilo je vrijeme, kamenčića je odavno nestalo. Veskot bi ponekad zakotrljao niz Stijenu hrastov žir koji je sanjao prethodne noći, a onda je i to prestao činiti. Nestalo je i žutog kaktusa, ali on Veskotu više nije bio potreban. Sada nije puzao uz Stijenu, već je hodao po njoj. Usput je negdje pokupio dugački štap o koji se oslanjao, dok mu se višegodišnja brada vukla po Stijeni daleko

iza njega, sakupljajući maglu i sive leptiriće koji su lepršali za njim.

A onda, kada je Veskot osjetio da se bliži kraj njegovom životu, magla se počela razilaziti. To mu je ulilo novu snagu, osjećao je da je cilj blizu. Počeo je koračati još žustrije, oči su mu zasjale plavičastim sjajem. Tada je ugledao vrh. Zastao je na tren, čelo mu se ozarilo, umornim tijelom prostrujala je krv. Načinio je još nekoliko koraka, stupio na zaravan na vrhu i sopćući razrogačio oči: na vrhu Stijene stajale su stotine drvenih figurica, a isto toliko ljudskih kostura bjelasalo se pod kosim zracima sunca koje je umorno zalazilo.

KIŠA

Već šest godina graditelj je Elias Veskot bio bez posla. Tačno toliko godina padala je kiša. Bez prestanka, i noću i danju, sipala je voda sa neba. Sve Veskotove kuće bujice su već odavno odnijele niz obronke, a stanovnici sela preselili su se u pećine iz kojih su najprije otjerali zvijeri. Sjedili su u kamenim tamnicama i hvatali zmijolike životinje koje su gmizale po blatu.

Početak sedme godine odlučio je zamole Gospodara da izda naređenje kako bi ovo zlo prestalo. Prošlo je dosta vremena dok od Gospodara nije stigla poruka kako je spreman primiti jednog od njih i saslušati ga. Poslije kraćeg vijećanja odlučio je pođe Veskot.

Čitavu noć proveli su u sastavljanju poruke koju je trebao da izgovori pred Gospodarom. Već u zoru stajao je pred ogromnom drvenom kapijom. Vrata su se otvorila i, kada je ušao, zalupila iza njega. Stajao je u potpunom mraku, dok ga ruke nevidljivih stražara nisu gurnule naprijed. Potom su se otvorila druga vrata,

opet je bio gurnut nevidljivim rukama i opet je čuo tresak vrata koja se zatvaraju iza njega.

Stajao je na debelom crvenom tepihu koji se protezao ispred njega sve dokle je pogled dopirao. Desno i lijevo prostirao se pijesak, a odozgo se slijevala vrelna podnevnog sunca, koju Veskot nije osjetio već toliko godina. Nije mnogo razmišljao o tome gdje se nalazi. Znao je samo da mora naprijed do Gospodara. Mora ga zamoliti da izda naređenje kako bi kiša već jednom prestala. Zakoračio je po crvenom tepihu, naprežući oči ne bi li na njegovom kraju ugledao nešto što bi mu bio znak da je Gospodar tu. Nikakvog znaka nije bilo. Samo beskrajna pješčana pustinja. Prošlo je puno vremena dok nije osjetio vrućinu. Sva vlaga iz njegove odjeće već odavno je bila isparila, znoj mu se cijedio niz tijelo, noge su ga strašno boljale, osjećao je veliku žeđ. Noć je pala naglo, Veskot se srušio na tlo, zavukao se ispod tepiha i zaspao. Probudili su ga prvi sunčevi zraci. Sve je bilo isto: i pijesak, i vrelo sunce, i crveni tepih koji se unedogled pružao ispred njega. Negdje u podne u daljini opazi tri ljudska lika i nešto što mu je ličilo na žuti drveni ormar. Pokušao je dozvati ljude, međutim, i oni i ormar odmah se rasplinuše.

Smjenjivali su se vrela dani i ledene noći, a Veskot je išao naprijed. Korak mu je bio sve kraći i nesigurniji, pogled sve mutniji, usta raznesena vrućinom. Vidio je još samo crveni tepih ispod svojih nogu. Na kraju je posljednjim snagama morao puzati.

Zatim je odjednom nestalo crvene boje. Osjetio je da se vrelna povlači, ugledao je zeleno lišće i plavičastu boju jezera ispred sebe. Opet su ga ščepale grube ruke stražara i osovile na noge. Kroz maglu je ugledao blistavi tron i Gospodara kako sjedi na njemu. Stražari su ga pustili da stoji.

Veskot je tada otvorio usta kako bi progovorio, a iz njih je potekla krv. I prije nego što se mrtav srušio na pijesak pored jezera, uspio je Gospodaru prenijeti molbu svog naroda: da Velika Milost naredi da već jednom prestane ta nenasna žega i da pošalje barem malo kiše u njegovo napaćeno selo.

MRTVAC

Kada je ugledao ljubičaste elipse koje su mu plesale pred očima, Elias je Veskot shvatio da je konačno mrtav. Raširio je jednu elipsu i provukao glavu kroz nju. Ispod sebe ugledao je groblje. Pored velike piramide nalazila se svježe iskopana raka, a u velikom koritu napunjenom terpentinom stajala je njegova žena sa dvoje djece. Svima su glave bile obrijane. Dvojica u crnom spuštala su stakleni sanduk u kojem je ležao on, Elias Veskot, umro prije dva dana od zapaljenja pluća.

Taj prizor mu ubrzo dosadi pa zamaha rukama i otisne se uvis. Dok mu je zrak hujao oko ušiju, zavukao je desnu ruku u usta, a lijevu omotao nekoliko puta oko sebe. Svidjelo mu se da baš tako leti. Zatim je izvadio jedno oko i zavitlao ga daleko od sebe. Sada je imao dvije slike: jednu koju je primalo preostalo oko u glavi i drugu koju je primalo oko što ga je odbacio. Isto je uradio i sa ušima. Njegovom ushićenju nije bilo kraja. Pomislio je kako

je smrt, ustvari, vrlo zabavna. Svakako bi trebalo obavijestiti sve žive o ljepotama života jednog mrtvaca.

U tom trenu pored glave mu prozuja meteor koji je došao iz pravca Aldebarana. Veskot uplašeno trzne glavom, udari o nešto tvrdo i oko njega nastupi tama. Kada se osvijestio, oko njega je bio potpuni mrak, mirisala je zemlja i ružmarinovo ulje. Pružio je ruku i napipao glatku, hladnu površinu. Bilo je to staklo.

Sledio se od užasa. Shvatio je da je u staklenom sanduku, dva metra ispod zemlje, živ zakopan! I dok se izbezumljeno bacakao po uskom kovčegu, udari u neku izbočinu. Dosjeti se i skoro vrisne od radosti! Bio je to mali prekidač koji je žicom bio povezan sa zvonom u grobljanskoj kapeli u kojoj je sjedio čuvar groblja. Veskot zahvali svojoj pameti što je dao da se ugradi tako nešto u sanduk za slučaj da bude živ zakopan. Trebalo je samo da pritisne prekidač i vrlo brzo će biti otkopan i izvađen iz zemlje.

I Veskot pritisne prekidač. U daljini se začuje zvuk zvona. Sačeka malo i pritisne još nekoliko puta. Nakon izvjesnog vremena začuje brze korake po kamenom podu i škripanje zahrđalih šarki. Zabljesne ga jako svjetlo i do ušiju mu dopre umilna muzika. Kada je otvorio oči, pred sobom je ugledao nekog nasmiješenog mladića sa krilima na ramenima koji mu reče da je poprilično zakasnio i da ga Gospod već odavno očekuje.

POŠTAR

Na obroncima brda nalazile su se brvnare, razasute po vječnom ledu i snijegu poput tamnih mrlja. Bile su dovoljno udaljene jedna od druge da njihovi stanari nisu često imali priliku da se viđaju. Posjetioci su bili rijetki, a najčešći je bio poštar Elias Veskot. Dolazio je iz doline jednom mjesečno, sa velikom lanenom torbom na ramenu. Torba je nekad bila puna do vrha, a nekad bi se u njoj njihala samo neka malena lopta ili zamotuljak.

Put od doline do prvih brvnara bio je dug i potrajao bi skoro čitav dan. Poštar se probijao kroz ledenu pustoš, pomažući se štapom sa metalnim vrhom i usput razgledajući tragove životinja u snijegu.

Njegova torba bila je puna najrazličitijih pošiljki. Najviše je bilo zapečaćenih svitaka hartije i kutijica zamotanih u crvenu svilu. Veskot je često razmišljao kakve su sve tajne ležale u njima. Moglo je unutra biti važnih poruka pisanih zagonetnim pismom, ljubavnih izjava, prijetnji, smijeha i plača. U zamotuljcima su

mogle, pritajene, čučati muzičke kutijice, bodeži sa drškom od kosti, osušeno cvijeće ili mirišljava ulja. Ponekad bi mu se učinilo da se u torbi sve komeša, gura, zvoni i klopara, pa bi provjerio je li dobro zatvorena da nešto od toga ne bi izjurilo van.

Jednom, dok se vraćao u dolinu nakon što je podijelio pošiljke, zahvati ga snježna oluja. Sklupčao se pored nekog drveta i stavio praznu torbu na glavu kako bi se zaštitio od hladnoće. Usput je žvakao presovane sjemenke da bi se ugrijao. Prošlo je podosta vremena, a oluja se nije smirivala. Veskotu je bivalo sve hladnije. Osjećao je kako ga polako stežu prsti bijele smrti i kako tone u san. Tada mu postade toplije, a na licu mu zatitra smiješak kao kod svih koji umiru u snijegu.

Sanjao je da se nalazi pored neke rijeke, u sjeni ogromne krošnje. Sunce je pržilo, sa svih strana čuli su se zrikavci, ispred njega je jedan ribar izvlačio ribu iz vode. Ko zna koliko je tako Veskot ležao, kada ga trgne neki zvuk i on se probudi. Vidje da se, zaista, nalazi pored rijeke i da to nije bio samo san. Tu su bili i ribar, i zrikavci, na ramenu mu je ležala prazna poštarska torba. Elias se Veskot prosto preselio iz snježne oluje na ono mjesto koje je sanjao.

Tako je otkrio svoju čudnu moć i život mu se promijenio u potpunosti. Kada bi mu dosadio boravak na nekom mjestu, bilo je dovoljno da zaspri i sanja neko drugo mjesto na kojem želi da bude i odmah bi se tamo probudio. U početku nije bio baš najvjestiji u sanjanju, tako da se često budio usred uzburkanog mora, u nekoj pustinji ili među ljudožderima. Ali, uskoro je toliko ovladao svojom moći da je mogao usnuti u jednom trenu i sanjati tačno ono što je budan zamislio. Putovao je po najljepšim krajevima Planete i nije imao nikakvih briga. Sve mu je postalo moguće. Ponekad bi se sa sjetom prisjetio svoga života u ledu i snijegu pa je čak jednom i otputovao tamo, ali je brzo, cvokoćući, pobjegao iz ledene pustoši.

Na svojim putovanjima Veskot nije radio ništa i rijetko je dolazio u dodir sa drugim ljudima. Zato je bio zaprepašten kada su

mu na jednom drumu prišli naoružani stražari, vezali ga i bacili na kola puna sijena. Proveo je nekoliko dana u mračnoj ćeliji, družeći se sa pacovima koji mu nisu dozvoljavali da zaspi, nakon čega mu saopštiše da je optužen za učestvovanje u kovanju zavjere protiv Kralja. Na suđenju mu je izrečena smrtna kazna. Na dan smaknuća našao se u prostoru ograđenim bijelim zidom. Na jednoj strani nalazio se veliki hrastov panj, a pored njega čovjek sa kukuljicom na glavi i ogromnom sjekirom sa trostrukim sječivom u rukama. Dželat je upitao Veskota za posljednju želju, a ovaj zamoli da mu dozvoli da samo malo odpava. Pošto mu je molba uslišena, Veskot stavi glavu na panj i svu pažnju usmjeri na to da zaspi. Poželio je da sanja jednu veliku šumu punu sočnih gljiva jer je bio jako gladan. Uskoro je počeo da tone u laganu izmaglicu sna, zamišljajući zabezegnuto lice dželata kada mu žrtva odjednom nestane sa panja. I baš je počeo da se odvaja od stvarnosti kad mu jedan poveći komarac sleti na vrat i zarije mu svoju iglicu u kožu. Veskot digne ruku da otjera napast i probudi se. Istog trena sjekira sa trostrukim sječivom fijukne kroz zrak i, kao mnogo puta do tada, presiječe Veskotov vrat, pa se uz tup udarac zabije duboko u panj.

LIFT

Vjerovatno zahvaljujući činjenici da je rođen u liftu, čitav je život Eliasa Veskota bio vezan za te naprave koje se kreću gore-dolje. Još od ranog djetinjstva obilazio je liftove u gradu, vozio se u njima i upoznao ih. S vremenom ih je tako dobro upoznao da je mogao žmireći odrediti u kojem se liftu nalazi, na kojem spratu, kojom se brzinom kreće, kada je napravljen, kakva mu greška postoji u mašineriji i koliko je ljudi do tada prevezao. Na kraju, zaposlio se u velikom hotelu u centru grada kao dečko od lifta. Obožavao je taj veliki metalni kavez sa trostrukim rešetkama i zidovima obloženim crvenim plišom. Volio je duboko brujanje dobro podmazanog mehanizma, koji je bez prestanka dizao i spuštao goste hotela između pedesetog sprata i prizemlja. Gosti se Veskotu nisu sviđali. Važni ljudi, sa važnim izrazima na licu i oholim pogledima koji prate napojnicu što se spušta na njegov dlan. Troje takvih ušlo je jednog dana u lift. Kazali su: *se-damnaesti*. Veskot je zatvorio vrata i pritisnuo dugme. Njih troje

pričali su o nekakvoj fantastičnoj slici na kojoj je naslikana kafana u noći. Veskot nije volio kafane, pa je zatvorio oči. Otvorio ih je u momentu kada je lift stigao do sedamnaestog sprata i kada se trebao zaustaviti. Ali, on se i dalje kretao. Veskot je počeo pažljivije osluškivati mehanizam, a oni su i dalje brbljali. Nakon nekog vremena Veskot je znao da su odavno prošli pedeseti sprat. Tada su i oni primijetili da nešto nije u redu. Vožnja je predugo trajala, zahtijevali su objašnjenje od Veskota. Ovaj ih je samo gledao i ćutao.

Prošao je čitav sat, a lift se i dalje kretao. Oni počеше mahnito da vrište, a onda stadoše udarati Veskota. Na kraju su posustali, sjeli na pod lifta i kao zvijeri gledali jedno u drugo. Tako je prošao jedan dan. Zatim i noć. Tek tada se lift zaustavio. Zidovi su se raspali na sve četiri strane, a pod se počeo širiti i najednom je bio prekriven sitnim dijamantima. Iznad glava crvenilo se jutarnje nebo, a svuda oko njih prostiralo se beskrajno prostranstvo prekriveno visokom travom. Njih troje uputiše se kroz vlati i uskoro poput sjena nestadoše. Veskot ih je čekao do večeri, a kada se ne pojaviše on pronađe tablu sa dugmadima, obriše dijamante sa nje i pritisne dugme za prizemlje...

Kada su sljedećeg jutra otvorili vrata lifta u velikom hotelu u centru, zatekli su Veskota kako hrče sklupčan u uglu kabine čije je dno bilo prekriveno sitnim dijamantima. Odmah je optužen kao krivac za nestanak troje ljudi, gostiju hotela, i osuđen na smrt.

Na dan pogubljenja ušao je Veskot u pratnji dvojice stražara u lift na petom spratu državnog zatvora. Lift je trebao da ih odveze do podruma, gdje su se nalazila vješala.

Njih trojicu više nikada niko nije vidio...

GLAVOSJEČA

Brkovi Eliasa Veskota noću su rasli dvostruko brže nego danju. U samo svitanje na njihovim krajevima već bi se počeli pojavljivati prvi cvjetovi. Nekada plavi, nekada crveni. Po boji cvjetova Veskotova žena znala je treba li brkove omotati oko njegovog tijela ili ih skratiti toliko da je mogao dići obje ruke visoko iznad glave i spustiti ih do zemlje, a da mu brkovi ne zasmetaju. Crvene cvjetove spremala je u metalni kovčežić, a plave uplitala u svoju kosu kada bi naveče odvodila djecu u Hram. Po broju crvenih cvjetova znala je koliko je Veskot daleko od kraja svog radnog vijeka. Elias je Veskot bio Glavosječa.

Niska bijela kuća, opasana visokim zidom ofarbanim u bijelo, bio je svijet iz kojeg je rijetko izlazio. Jutrom, pošto bi mu žena obavila ceremoniju oko brkova, popio bi čašu soka od žutog kaktusa, stavio oko vrata olovni lančić, lijevom nogom dodirnuo zid okrenut ka Hramu, prebrojao djecu i izašao u ograđeno dvorište. Ispod zida, na mjestu gdje sunce nikada nije dopiralo, nalazio

se njegov tron. Veskot bi tu sjeo, brojao balone koji su plovili ka Prijestonici ili se prepuštao dremuckanju punom mirisa cimeta i močvare. Oko podneva maleni majmun sa repom vezanim u čvor donosio bi mu sjekiru sa tri sječiva. Samo jednim pogledom, po kojem je bio čuven u čitavom kraljevstvu, odredio bi oštrinu sječiva, prekrio sjekiru svilenom maramom i nastavio dremuckati.

Zalazak sunca značio je da Veskot može ustati, protegnuti udove i škrgutnuti zubima. Tada bi ulazila trojica. Dva čuvara i jedan koji to nije bio. Taj treći bio je kradljivac zlatnog praha ili krivotvoritelj pečata, neko ko je sanjao liftove ili nosio olovne kuglice u džepu, nesretnik koji je u svojoj kolibi držao ćoravog pijetla ili neko ko je jeo trešnje bez Kraljevog odobrenja. Veskotov posao bio je da tom trećem odrubi glavu.

Dan poslije Velikog vjetra, koji je odnio polovinu Veskotove djece, u ograđeno dvorište ušao je takav jedan. Stražari ga odvezaše, nacrtale mu hrastov znak na čelu i izgubiše se. Veskot ga je pogledao i vidio da je ukrao san o vodopadu iz riznice svog susjeda. Samo jedna kazna pripadala je tom lopovu, a Veskot je bio taj koji će je izvršiti. Staro pravilo nalagalo je da Veskot upita osuđenika za posljednju želju. Želja ovoga bila je da pojede krišku lubenice.

Veskotu se nikada nije dogodilo da ne može ispuniti posljednju želju na smrt osuđenog, ali ovoga puta bio je nemoćan. Sezona lubenica bila je već odavno prošla. Sjekira i drveni panj učinili su svoje.

Već narednog dana Veskot je zamolio Kralja da ga oslobodi daljnje službe, što je odmah bilo i uslišeno. Pošto je još jednom prebrojao djecu, srušio zidove oko kuće i rekao ženi da nikada ne pogleda u kutijicu sa crvenim cvjetovima, zaputio se preko pustinje.

Njegovi prijatelji i tajne koje je krio čitavog života omogućili su mu da s vremenom stekne veliko bogatstvo. Lutao je od zemlje do zemlje, trošio blago i kušao raskoš novih načina života, sve

sa željom da zaboravi kako jednom u životu nije mogao ispuniti posljednju želju na smrt osuđenog. Na jednoj od mnogih zabava kojima je svaki dan prisustvovao, neki nesmotreni sluga ponudio mu je krišku lubenice. Veskot je izvukao nož i rasporio ga. Iste večeri održano je suđenje i Veskot bješe osuđen na smrt odrublivanjem glave.

Narednog dana, negdje u predvečerje, našao se pred Glavosjećom koji je nosio dugačak perčin i spaljene brkove, kao što su to novi propisi zahtijevali. Ovaj ga je upitao za posljednju želju, a Veskot je zatražio krišku lubenice.

A sezona lubenica bila je već odavno prošla.

POTOP

Dolina je bila suha i neplodna, toliko spržena vrelinom da su je svu ispresijecale duboke pukotine. Sa okolnih brda vjetar je donosio sitni pijesak i sasušeno žbunje. Niko nije znao zašto je njih stotinjak izabralo baš to mjesto za svoje prebivalište. Niko se nije sjećao otkuda su došli i šta treba da rade. Odavno su prestali da jedu i piju. Živjeli su samo od Veskotovih dolazaka.

Elias se Veskot pojavljivao uvijek naveče, kada bi vjetar postao tiši. Stizao je u nekoj staroj kočiji koja je, umjesto drvenih, imala ogromne gumene točkove. Iz dugačkog dimnjaka vio se gusti, crni dim, u unutrašnjosti se čulo zveckanje i kloparanje, a dva mesingana zvana najavljujivala su Veskotov dolazak. Zaustavljao se uvijek pored gomile iskrivljenog željeza, nešto baratao oko poluga i šrafova na kočiji i rukom brisao znoj sa čela. Njih stotinjak već se guralo oko kočije. Veskot bi izvadio iz velike kožne torbe male drvene kutije i davao svakom po jednu. Zatim bi se opet

zavukao u kočiju, začula bi se tutnjava i uskoro bi samo crni dim pokazivao put kojim je otišao.

Njih stotinjak razišlo bi se po dolini i polijegalo na zemlju. Svaki bi otvorio drvenu kutijicu, stavio je pored glave i zaspao. I dok je vjetar fijukao dolinom, iz kutijica bi počele izlaziti pčele, jagode, masline, pladnjevi puni pečenja, rijeke, šume, brodovi, ribe, vodopadi i blistavo kamenje, mirisni povjetarci, izvori, baloni, zvijezde, meteori, miris cimeta, ledeni brijegovi i leteći ćilimi, haljine, draga muzika, djeca i dugi razgovori, ćupovi meda i vrapci. Svi su se smješkali u snu, obrazi bi im se zarumenjeli, krv bi brže zastrujala, a tijela postajala snažna.

Tako bi ležali dugo, sve dok snovi iz kutijica ne bi počeli da blijede. Budili su se i kao sumanuti hodali dolinom, sudarajući se i upirući pogled tamo otkuda je trebao doći Elias Veskot.

Jednog dana Veskot je stigao ranije nego obično. Zaustavio se pored gomile starog željeza, izašao iz kočije i saopštio im da više nema drvenih kutijica. Najprije su ga sa nevjericom gledali, onda su počeli da galame i da ga udaraju. Na kraju su na njega bacili hrpu željeza i navalili na kočiju. Lomili su poluge, kidali žice i bušili kotlove. Kada je iz jednog kotla počela da izbija vrela voda, Veskot se okrenuo i zaputio prema brdu iznad doline. A voda iz kotlova šikljala je sve jače, izbacujući sa sobom zmije, žabe i guštere, otrovne pauke i škorpije, krokodile, sjekire, koplja, katan i rastopljeno olovo, lešinare i zmajeve. Voda se penjala sve više, a njih stotinjak koprcalo se u vreloj kaši. Uskoro je i posljednji potonuo i sve se smirilo.

Veskot je stajao na samom vrhu brda koje je sada bilo malo ostrvo okruženo beskrajnim morem. Na ostrvcetu je stajalo jedno visoko ravno stablo, po čijim granama je skakutao vrabac. Kada mu je voda počela kvasiti noge, Veskot je uzeo vrapca i stavio ga u džep, a odande izvadio malenu drvenu kutiju. Otvorio je poklopac i počeo izvlačiti platno i užad iz nje. Razapeo je platno na stablo, dobro zategao konopce, uhvatio povoljan vjetar i zaplovio prema zelenoj zvijezdi koja se brčkala u mlakom moru.

BICIKL

U gradu pod opsadom bicikl je postao jedna od najdragocjenijih stvari. Dvotočkaši svih mogućih veličina, oblika i boja i danju i noću prevozili su preživjele žitelje iz jednog kvarta u drugi. Neki su bicikli imali razne dodatke za stvari, neki prikolice, a neki su za sobom vukli čitave kompozicije. Toliko su ukrašavani da su s vremenom počeli ličiti na sve drugo samo ne na bicikle. I nikada nisu spavali. Naveče, kada bi ih vlasnici ubacili u svoja podzemna skloništa, počinjao bi njihov drugi život.

Vjerovatno nijedna naprava nije imala toliko namjena kao bicikl u opkoljenom gradu: grijao je kuću, proizvodio struju i vodu, pravio kruh, kupao djecu, služio kao radio aparat. Neki bicikli su bili toliko pitomi da su sami odlazili na popravak kod mehaničara, vraćali se kući sa novinama u kožnoj torbi, a zatim, kao svi uzorni primjerci svoje vrste, davali mlijeko. Neki su, opet, naučili govoriti, tako da nije bila rijetkost da u kafani zateknete bicikl i

njegovog vlasnika kako nešto žučno raspravljaju, jedan uz čašicu rakije, a drugi uz limenku mašinskog ulja.

Ljudi su se toliko zbližili sa svojim metalno-gumenim drugarima da su ih noću sanjali i u snu pokretali noge kao da se nekuda voze. Tako su radili i dok su vodili ljubav, te niko nije bio iznenađen kada je žena Eliasa Veskota rodila divan mali bicikl sa ružičastom mašnicom na prednjem točku. Bio je to jedan zdravi ženski bicikl. Veskot je bio presretan i po cijeli dan vukao je ulicama svoju kćerkicu zakačenu za njegov veliki bicikl. Uskoro su i druge žene počele radati bicikle, pa je cijeli grad odzvanjao od vesele cike i zvonjave. Jedna je rodila tricikl, a sve ostale žene gledale su je sa zavišću.

Jednog vrelog popodneva, nakon mnogo godina, kada su već svi potpuno zaboravili da je grad pod opsadom, Elias je Veskot sjedio u debeloj hladovini neke zgrade i grickao žicu od bicikla. Najednom, kao da je pao sa neba, na ulici se pojavi nekakav glavonja sa puškom u ruci koju je uperio u Veskota. Mada ih nikada nije vidio, Veskot je odmah shvatio da je to jedan od onih što ih godinama drže u opsadi. Njemu su čak prošle godine bombama uništili najdraži bicikl. Glavonja pred njim ušao je u grad vjerovatno privučen čudnim ljetnim mirom, misleći da tu nema više nikoga i da je na vidiku dobra pljačka. Veskot se lijeno digao sa zemlje i upitao glavonju zašto se zvonce na biciklu odnosi prema unutarnoj gumi isto kao polovina njegove težine prema boji zadnjeg dijela nanese u subotnje prijepodne, kada svi bicikli slave svoj najveći praznik – Dan Moćnog Kugličnog Ležaja. Kako ga je glavonja prilično glupavo gledao, Veskot mu je uzeo pušticu iz ruke i zavitlao je daleko, potapšao ga po ramenu i oborio na sve četiri u prašinu. Zatim je uzeo svoju pumpu za bicikl, gurnuo mu crijevo u usta i počeo pumpati. Pošto je provjerio da li je dovoljno napuhan, vješto ga je zajahao, dva puta veselo zazvonio i stušio se niz ulicu, dižući za sobom oblake guste zelene prašine.

VUK

Krajem desete godine službovanja na carevom dvoru, prepisivač Knjige Šimata Masumi dobio je, kao priznanje za svoj rad, najvažniji zadatak u životu. Trebao je da, kroz nemirnu zemlju, odnese povjerljive spise do vladara Južnih provincija, da mu ih uruči i da sve to izvede u najvećoj tajnosti. Nedjelju dana proveo je Šimata u proučavanju najsigurnijih puteva kroz Carstvo. Krenuo je jednog kišnog jesenjeg jutra prema snježnim planinama u daljini koje je trebalo preći.

Putovao je prema planu, mijenjajući pravce i zavaravajući moguće uhode. Nakon mjesec dana, negdje na polovini puta, našao se u malom vozu koji je s mukom savlađivao uspone okovane ledom. Na izlazu iz jednog tunela kolosijek se račvao, a na drugom paru tračnica ležao je čovjek vezan lancima. Šimata je to protumačio kao loš znak i odlučio izaći iz voza na sljedećoj stanici. Tada se dogodila nesreća. Sa visoke litice srušila se na prugu ogromna količina kamenja. Lokomotiva i svi vagoni, osim

onog u kojem je bio Šimata, srušili su se u ponor sa lijeve strane pruge. Šimatin vagon se prevrnuo i naslonio na liticu, dok se ispred i iza njega načinilo neprelazno brdo kamenja. Bio je zarobljen i bespomoćan. Šimata i dvojica putnika koji su se zatekli u vagonu i koji su sada nepomično ležali u snijegu slomljenih vratova.

Šimata nije bio čovjek koji očajava. Razumno je razmotrio situaciju, otkinuo nekoliko dasaka sa vagona i naložio vatru. Pošto se malo ugrijao, istopio je šaku snijega u ustima i zaspao. Probudili su ga hladnoća, zavijanje vukova na vrhu litice i strahovita glad. Pretražio je čitav vagon, ali, osim nešto suhih sjemenki nije ništa našao. Jeo je sjemenke i snijeg i opet spavao. Nakon sedam dana glad je postala nesnosna. Jedva je teturao po vagonu lomeći daske. Dok se nije sapleo o tijelo jednog od saputnika. Razmišljao je samo tren, izvukao oštar nož, raspario odjeću na mrtvacu i zasjekao smrznuto meso.

Malo kasnije već je rastopljenim snijegom zalijevao prepun želudac. Odmah je izračunao da sa ovom dvojicom može izdržati gotovo dva mjeseca. Nadao se da će ga za to vrijeme neko već pronaći. Uredno je zakopavao kosti kako bi izbrisao svaki trag svog djela, mada je, negdje duboko u sebi, osjećao da je to što čini potpuno ispravno. Morao je obaviti zadatak jer je car bio nemilosrdan prema neposlušnima, a Šimata je imao ženu i osmoro djece.

Jednog dana palo mu je na pamet kako nije lijepo da jede ljude kojima ni imena nije znao. Zato je onoga koji je već bio pri kraju nazvao Elias Veskot, a onog čitavog Sekai. Kada je nestalo Veskota, Šimati bijaše žao. Ostao je samo Sekai, a već je bio naučio da prije spavanja sluša čarobne Veskotove priče o čudesnim ogledalima, vinima koja je pio i zemljama koje je obilazio, o šrafovima, biciklima i dijamantskoj kiši.

Krajem drugog mjeseca zatočeništva i Sekai je bio pri kraju. Šimata je štedio, sve je manje jeo i sve više spavao, održavao vatru i slušao vukove koji su bili sve bliži i bliži.

Nekog ledenog jutra trgne ga iz sna dozivanje. Skočio je Šimata, popeo se na krov vagona i na vrhu litice ugledao ljude koji su vikali i mahali mu rukama. Konačno su me pronašli, pomislio je Šimata. Podvio je već olinjali rep ispod sebe, sjeo na krov vagona, visoko digao glavu i počeo glasno da zavija.

IZBOR

Još prije svanuća cijelo pleme bilo je na nogama. Na sve strane gorjele su vatre gdje se kuhala boja kojom su se mazali muškarci. Žene su u kosu uplitale tanke zmijske, a djeca su oko nogu vezala šarene trake. Svi su se pripremali za veliki dan.

Kada je vrag puhnuo u rog, svako je uzeo po jedan mali oblatak, kakvih je bilo mnogo ispod stijene, i krenuo prema ogradenom prostoru u kojem su se nalazila dva ogromna hrasta. Na najnižim granama jednog i drugog drveta sjedile su njih dvije. Rođene istog dana sa tri plave pjege na desnom obrazu, odmah su dobile svoju ulogu u životu plemena. Kupale su se u toplim izvorima, hranile najukusnijim sjemenkama, bile su pošteđene svakog rada i sjedile u prvim redovima na svetkovinama. Tako su se pripremale za ovaj svečani dan, kada je jedna od njih dvije trebala biti izabrana za Najljepšu u plemenu za tu godinu.

Jedan po jedan pripadnik plemena prilazio je stablima, obilazio nekoliko krugova oko njih i zagledao krasotice. Zatim bi stavio

svoj kamen pred ono stablo na kojem je, prema njegovom mišljenju, sjedila Najljepša.

Podne je već odavno prošlo i počeo je puhati lagani povjetarac, kada je Vrač objavio da je biranje završeno. Preostalo je još samo da se izbroje kamenčići pod stablima. Kada je i to učinjeno, Vrač je objavio da se pred Hrastom sa četiri gnijezda nalazi više oblutaka. Na tom drvetu sjedila je Hilda, sada najljepša u plemenu.

Odmah je skinuta sa drveta, namazana mirisnim uljima, u nozdrve su joj stavljene dvije drvene alke, kosu su joj namazali medom i posuli suhim hrastovim lišćem, a onda su je posadili na drveni tron. Četiri najsnažnija mladića podigla su tron na rame na i ponijela ga do Hrama na brdu. Tron sa Najljepšom su unijeli, a oni su se povukli.

Kada se prva zvijezda pojavila na nebu, pred Hildom su se otvorila tajna vrata u zidu tako da je mogla vidjeti sve ono što su viđale samo Najljepše. Pojavila se svjetlost koja se najprije vrtložila, a onda su se počele oblikovati slike. Kroz otvor u zidu jurili su konji i tramvaji, baloni i kočije, iz časovnika su curili okeani, a iz drvenih kutijica izlazili muzičari koji su svirali umilnu muziku. Pred Hildom su se vodili ratovi, bjesnile su oluje, puhali su vjetrovi koji su nosili miris cimeta, a čitav Hram se ispunio pticama. Najljepša je gledala kako se rađaju i umiru zvijezde, kako se sudaraju galaksije i kako čitavi svjetovi nestaju u tamnim provalijama. Čitav Kosmos bio je u njenim očima, kao nagrada za Najljepšu. Sa svakom slikom njeno ushićenje je raslo. Tresla se kao u groznici, znojila se, oči su joj blistale.

Najednom se svjetlost ugasila. Slike su nestale, tajna vrata su se zatvorila, a Najljepša je malaksalo klonula u tron.

Kada su se začuli bubnjevi, prišao joj je poglavica Elias Veskot i, kao što je tradicija nalagala, jednim potezom iščupao joj rep kao najslasniji dio. Najljepša je grcala od sreće, dok su stotine ruku čupale perje sa njenog tijela, noseći je prema velikom kazanu u kojem je ključala voda. Ona druga, sa drugog hrasta, raspirivala je vatru i sa zavišću gledala ozareno lice Najljepše, dok su gromovi odjekivali Šumom, razmičući guste velove dijamantne kiše koja se spuštala na pleme.

ŠUMA KOJA PJEVA

Krčma *Kod ljubičastog suncokreta* uporno je nosila to ime, mada u blizini nije bilo nijednog suncokreta, pogotovo ljubičastog, koji je odavno prestao da raste u ovim krajevima. Sa jedne strane krčme prolazio je drum prekriven zelenkastom prašinom u koju su noge upadale do gležnjeva. Sa druge strane tekla je rijeka mliječnobijele boje, troma, gotovo nepokretna. Ponekad bi rijeka krenula uzbrdo. Onda je voda postajala plava. Putnici bi punili krčage plavom tečnošću i ispijali ih, bučno nazdravljajući.

A putnika je bilo svakakvih: trgovci, skupljači bakra, skitnice, tragači za srebrnim školjkama koje u sebi čuvaju vjetar, izrađivači glinenih maski i drvenih figurica bogova, tragači za zelenom paučinom i lovci osmokrilih leptirova. Jedno im je bilo zajedničko: svi su putovali uzvodno, prema Šumi Koja Pjeva i svi su se zaustavljali u krčmi *Kod ljubičastog suncokreta*. Pošto bi pronjuškali po brdu otpada iza krčme i uzeli poneki šraf koji im je trebao, sjedali bi za drvene stolove gdje ih je očekivao uvijek

namršteni vlasnik Elias Veskot, izbacujući guste oblake dima iz svoje dvostruko savijene lule. Svima je donosio supu od gljiva i ključalo pivo i tek onda sjedao i započinjao razgovor.

Veskot je znao sve njihove priče. Govorili su da idu u Šumu, a da ne znaju zašto i da će to saznati tak kada se tamo nađu. Svi su uredno plaćali pivo i supu i prije mraka odlazili drumom, dižući za sobom oblake zelene prašine. A kad bi sunce zašlo, Veskot je silazio do rijeke, sjedao na veliki uglačani kamen, pućkao dvostruko savijenu lulu i pažljivo posmatrao vodu. Onda bi iz vode izronila glava nekog putnika koji je prije nekoliko dana boravio u krčmi. Čovjek bi otresao glavu kao mokr pas i upuštao se u razgovor sa Veskotom. Pričao bi o Šumi, o vješticama koje tamo žive, o spletovima kose koju je raznosio vjetar, crvenim noktima koji su rasli na drveću, letećim kazanima, o hrastovim žirovima koji nestaju u nečijim snovima i o mnogim drugim čudima. Tako je Veskot saznao gotovo sve o Šumi, čak i to da su vještice u stanju da pretvaraju ljude u kamen, vatru ili neku životinju. Ali, najčešće su ih navodile da rone niz rijeku. Veskot je sve priče uredno zapisivao i pohranjivao u pećinu iza krčme.

Onoga dana kada je od jednog putnika čuo priču da je u Šumi sve manje stabala, da nestaju stoljetni hrastovi i drugo drveće, kada su crveni pauci nestali sa gomile otpada a njihovu paučinu raznio vjetar sa zapada, Veskot je obukao čizme, prebacio preko ramena kožnu torbu, zaključao krčmu i krenuo prema Šumi gazeći kroz oblake zelene prašine.

Prolazili su dani, rijeka je dva puta kretala uzbrdo, gljive su letjele oko krčme, a papagaji su raznosili komadiće razbijenog ogledala u kojima su još uvijek stajali dijelovi nekog odraza. Ronioci su se i dalje zaustavljali kod krčme, gledali desno i lijevo i opet zaranjali u vodu. U jedno sparno veče, pored velikog uglačanog kamena, izronila je divna žuta žaba sa crvenim tačkicama i prugama preko leđa. Zakreketa je dva puta i, kada se niko nije oduzvao, snažno je povukla dim iz dvostruko savijene lule, bućnula u bjeličastu vodu i nestala u njenim dubinama.

VJETAR

Pošto u njihovim kolibama pronađoše crne mačke i tri ćorava pijetla, Bratstvo bi zabranjeno, a njih prognaše. Morali su na nozdrvi nositi drvene alke i obući žute haljine. Nakon mnogo dana putovanja, zaustaviše se u jednoj dolini prepunoj kamenja, zmija i sasušenog drveća.

Vjetar je počeo istog dana kada su stigli. Najprije kao blagi povjetarac, koji se iste noći pretvorio u stravično urlanje od kojeg su škripale stijene. Neki od njih se zavukoše pod teško kamenje, neki su se objema rukama držali za suho drveće, neki su lovili zmije misleći da će ih one spasiti.

Elias je Veskot stigao u dolinu nekoliko dana kasnije. Nosio je u džepu dvije olovne kuglice koje su ga čvrsto držale na zemlji uprkos snažnom vjetru. Sjeo je na jedan kamen i dva dana posmatrao kako se grčevito drže za stijene i drveće, dok im je vjetar odnosio bradu i ispirao crvenu boju iz krvi. Tada Veskot iz svoje kožne torbe izvuče šaku olovnih kuglica i svakom dade po jednu.

Vjetar im više nije mogao ništa, pa ih on odvede do središta doline gdje se nalazila visoka kamena kula sa četiri zahrđala sata na vrhu. Veskot se pope na kulu i poskida iskrivljene kazaljke, a na njihova mjesta postavi velika krila od trske. Još je nešto baratao u unutrašnjosti kule, nakon čega se krila vjetrenjače počеше okretati pod naletima vjetra, a mehanizam koji je kloparao u njoj počē izbacivati prekrasne oblutke od najfinijeg kamena. Veskot im je, zatim, pokazao kako će slagati kamenje i vezivati ga blatom i pustio ih da sami nastave posao. On se izmakao na jedan brežuljak i kroz mali amaterski teleskop posmatrao ih kako rade.

Posao je u početku napredovao dobro. U dolini je počela nicati građevina sa šesterokutnom osnovom i debelim zidovima, koji su iz dana u dan postajali sve viši. Vjetar je i dalje orgijao, ali oni su bezbrižno radili zalijepljeni kao mravi za visoke zidove. Sve dok jedan nije na zidu načinio izbočinu, a drugi ju je odmah srušio. Treći je već pravio prozor nepravilnog oblika, a njegov susjed mu je iščupao jezik. Jedan ćelavi je, opet, načinio balkon i sa njega bacio svoju ženu, dok je jedan ćoravi uporno pokušavao sagraditi visoki stub koji su mu drugi rušili.

Veskot je sve to mirno posmatrao. Tada se u dolini pojavi neki jadnik koji je pod rukom nosio drveno burence i zatražio malo vode. Odmah su ga šćepali, ugurali u burence i bacili sa vrha kule. To je za Veskota bilo previše. Spremio je teleskop, izvadio iz džepa malu srebrnu školjku i okrenuo je prema vjetru. Nije dugo potrajalo, a vjetar se potpuno uvuče u školjku. Tu je urlao još neko vrijeme, a zatim se potpuno smirio. Oni su svi popadali sa zidova i ostali prikovani za zemlju olovnim kuglicama. Bijesno su se batrgali, pokušavajući da se pokrenu. Jedan se uspio dočepati susjedove glave i otkinuti je.

Tada Veskot ustane, pojede dvije trešnje i pljučne koštice, izvuče iz torbe veliki crni bicikl, sjedne na njega i zaputi se prema sjeveru, zviždućući neku veselu pjesmicu.

OSVETA

Mornar Luidi bio je poznat u svim lukama Južnog mora. Tukao se sa deseticom, volio da pije rum dubeći na glavi, nakon čega bi pokupio najbližu damu i nestajao na nekoliko dana. Sve to učinio je i one večeri kada počinje priča. Ona se zvala Hana Veskot i puna dva dana pričala mu je o svom bratu koji živi negdje na drugom kraju mora. Drugog dana naveče Luidi je ovio ruke oko njenog vrata i zadavio je.

Iste večeri našao se na palubi nekog sumnjivog jedrenjaka, bježeći od policije. Sedmog dana nakon isplavlivanja, jedrenjak se razbio u olujnoj noći. Spasio se samo Luidi. Nakon nekoliko sati plivanja, našao se polumrtav na žalu nekog ostrva. Uskoro će se utvrditi da je ostrvo veliko kao dva jedrenjaka. Luidi je sjeo na kamen i gledao u more sve dok iz talasa nije iskočila boca ruma. Pošto je ispio rum, napisao je nešto kao poruku, ubacio je u bocu, dobro zatvorio i hitnuo je u vodu. Uskoro je potpuno zaboravio na to i počeo istraživati ostrvo. Našao je samo jed-

nu staru telefonsku slušalicu i mnogo guštera koje je pokušao hipnotizirati.

I dok je tako jednom piljio u nekog gmaza, talasi mu pred noge izbaciše bocu načinjenu od plavog stakla. Otvorivši je, Luidi u njoj nađe komad papira na kojem je pisalo kako je neko našao njegovu poruku u boci i da taj žarko želi da ga izbavi sa ostrva. Samo, to je nemoguće uobičajenim putem, jer se nijedan brod ne može približiti ostrvu, a da se ne razbije. Jedini način, pisalo je u poruci, jeste da slijedi uputstva koja će dobijati. U potpisu je stajalo: *Prijatelj*, a u boci se nalazio i jedan šraf.

Luidiju ništa nije bilo jasno. Upravo je htio baciti bocu natrag u more, kad talasi izbaciše pred njega još jednu bocu od plavog stakla. U njoj su bile nekakve poluge i pisamce u kojem je stajalo da će, slijedeći uputstva, sastaviti letjelicu od dijelova koje dobija u bocama. Letjelica će ga ponijeti sa otoka i bezbjedno dobaciti do kontinenta, pisao je *Prijatelj*.

Naredni dani bili su ispunjeni stalnim pristizanjem novih boca od plavog stakla, u kojima su se nalazili dijelovi koje je Luidi sklapao prema *Prijatelj*evim uputstvima. Uskoro je na pustom ostrvu, pored brda praznih boca, zablistala nekakva naprava koja je ličila na križanca između cigare, kornjače i budilnika. Luidi je iz posljednje prispjele boce istresao jedno crveno dugme i stavio ga na mjesto naznačeno u planu. Posao je bio gotov, letjelica sastavljena, pisao je *Prijatelj*. Luidiju je preostalo da učini samo još jednu stvar pa da se vine u nebo. Sjeo je na napravu, bacio još jedan pogled po ostrvu i pritisnuo crveno dugme...

Narednog jutra, stotinama milja daleko od pustog ostrva, Elias je Veskot pio svoju prvu jutarnju kafu i listao novine. Na prvoj stranici stajao je krupan naslov: Pusto ostrvo u Južnom moru razneseno strahovitom eksplozijom. Elias je Veskot kucnuo po kljunu papagaja sa drvenom nogom koji mu je sjedio na ramenu, zapalio debelu cigaru, nasuo u čašu dva prsta ruma iz boce načinjene od plavog stakla i duboko se zavalio u fotelju.

DRVOSJEČA

Najveći dio svog života Elias je Veskot proveo u velikoj hrastovoj šumi. Kako je Veskot bivao stariji, šuma je bivala sve manja. Stablo za stablom rušila je svakodnevno njegova sjekira sa tri sječiva. Veskot je bio Prvi drvosječa Kraljevske šume. Samo je on imao pravo da odabire hrastove koje će posjeći i da ih po nekoliko obara svakog dana. Sve dok šuma nije potpuno nestala. Ostali su samo bezbrojni panjevi, kao spomenici nekadašnjim gorostasima. Kralj je tada bogato nagradio Veskota i dozvolio mu da, prvi put u životu, napusti šumu i spusti se u varošicu. I dok je zbunjeno tumarao po uskom uličicama i zavirivao u dućane, Veskotu odjednom postade jasno ono što se pitao čitavog života: zašto obara hrastove, kuda odlaze, kome i zašto trebaju. Kuda god bi se okrenuo, ugledao bi nešto načinjeno od drveta iz njegove šume. Činilo mu se da prepoznaje Hrast sa četiri gnijezda, Hrast kod Velikog obeliska, Hrast na kojem se objesio gubavac, Hrast ispod kojeg je našao kesu sa zlatnicima. Pred oči-

ma mu je zaigrao čitav njegov život, ovoga puta ispunjen škripanjem grana, škrigutanjem krošnji i stenjanjem zelenih divova pod čeličnim sječivom njegove sjekire. Osjećao se poput višestrukog ubice.

Ujutro se Veskot vratio na mjesto gdje je nekada bila šuma. Dovukao je nekoliko kola krcatih raznim stvarima koje je počeo postavljati na panjeve. Na jedan je stavio drvenu stolicu, na drugi kutiju šibica, na treći drveni sto, na četvrti žuti ormar, na peti masku od drveta. Tako je cijeli dan slagao na panjeve vretena, kundake pušaka, grede, sanduke, letvice, rezbarene kovčežice, čačkalice, vrata, dvostruko savijene lule, prozore i drvene maljeve.

Pred zalazak sunca završio je posao, popeo se na obližnji brežuljak i osmotrio svoje djelo. Činilo mu se da je šumi vratio barem dio onoga što joj je oduzeo i osjetio je veliko olakšanje u duši. Zatim se zaputio u varošicu i ušao u krčmu sa namjerom da se dobro napije.

U krčmu upade usred velike tuče, a nekakav lokalni dripac raznese mu glavu teškom stolicom načinjenom od hrastovog drveta iz Kraljevske šume...

KLJUČ

U najskrovitijem dijelu zamka, iza debelih kamenih zidova, nalazila se šestougaona prostorija. Na sredini prostorije bio je bazen pun zelenkaste tečnosti koja se pušila, a u njoj je plivala staklena lopta. U toj lopti bio je Ključ. Govorilo se da on otvara vrata iza kojih se nalazi ogromno blago nekog gusara i da su ga donijeli hodočasnici sa Sjevera.

Kada mu se Ključ našao u ruci, Elias se Veskot silno uplašio. Ni sam nije znao kako je on, sitni lopov sa periferije, uspio ukrasti Ključ koji je bio isto tako dobro čuvan kao i kraljevski pečat. Znao je samo da mu za ovo nedjelo slijedi strašna kazna – doživotni rad na poljima žutog kaktusa, od čijeg mirisa čovjek postepeno potpuno pomjeri pameću, a kasnije umre u najstrašnijim mukama. Strah od kazne nagnao ga je da se još iste večeri ukrca kao slijepi putnik na jedrenjak koji je upravo isplovljavao. Sutradan je pokušao Ključem otvoriti nekoliko vrata na brodu, pri čemu su ga uhvatili mornari i bacili u more.

Veskot je bio dobar plivač, ali ne bi uspio da nije nabasao na veliki drveni sanduk koji je pao sa nekog broda. Popeo se na njega i pogledao oko sebe. Svuda okolo prostiralo se samo more i ništa više. Monotoniju je narušilo jato ptica koje su sletjele na sanduk, a svaka je imala oko noge zavezanu šarenu svilenu vrpцу. Veskot je brzo zavezao slobodne krajeve vrpци za sanduk i uskoro je šareno jato složno vuklo njegovo plovilo koje je sjeklo talase ostavljajući pjenu iza sebe.

Pošto mu je bilo dosadno, Veskot je počeo istraživati sanduk. Na jednom mjestu napipa gvozdenu alku i povuče je. Na sanduku se otvori poklopac ispod kojeg se ukazaše drvene stube što su vodile negdje u dubinu. Ne razmišljajući ni trena, Veskot se stušiti niz prašnjave stepenike. Sa svakim stepenikom postajalo je sve mračnije, a miris katrana i soli štipao mu je nos. Baš kada je tama postala potpuno neprozirna, stepenika nestade. Tlo pod njegovim nogama postade ravno i Veskot u daljini ugleda slabašno svjetlo. Probijao se kroz uzani tunel dok mu je po glavi kapala voda i padalo sitno kamenje. Nakon izvjesnog vremena izade iz tunela. Zabljesnu ga dnevno svjetlo. Nalazio se na nekom prašnjavom drumu, a ravno ispred njega bila je krčma. Veskot pokušao da uđe i uvjeri se da su vrata zaključana. Probao je da ih otvori Ključem, ali ovaj nije odgovarao bravi. Udari nekoliko puta ramenom u vrata i uskoro je sjedio u hladovini pijući toplo pivo. Tako je otpočelo njegovo putovanje od grada do grada. Zaustavljao se pred svakim vratima i pokušavao ih otvoriti Ključem, ali bez uspjeha. Motao se oko vrata bogomolja i gradova, muzeja i zamkova, podzemnih skladišta i napuštenih kamenih kula. Nerijetko bi bio zatečen u pokušaju da otvori neku bravu. Tada bi obično nastajala velika tučnjava i jurnjava. Jednom je čak morao ubiti nekog momka u dvoboju. Momak ga je zatekao kako se vrti oko vrata njegove kuće, a Veskot je rekao nešto ružno na račun njegove djevojke.

Nakon mnogih godina traganja, našao se Veskot u napuštenom rudniku bakra. Tražeći izlaz, natrapao je na drvene stepenice

koje su vodile nekud naviše. Počeo se uspinjati, udišući miris katrana i soli koji ga je na nešto podsjećao. Sav zadihan, zastavio se pred velikim drvenim poklopcem. Veskot ga pokuša gurnuti i vidje da je zatvoren zahrđalom bravom. Gurne Ključ u bravu i okrene ga, a ona škljocne. Zahvati ga strašno uzbuđenje pri pomisli na ogromno blago koje ga čeka iza ovih vrata. Gurne poklopac i izroni na dnevno svjetlo. Treptao je očima pod blještavim sunčevim zracima, pokušavajući da razazna gdje se nalazi, kad ga ščepaše neke snažne ruke i čvrsto vezaše debelim konopcem. Širom otvorenih očiju gledao je u nepregledno polje prepuno žutih kaktusa, dok mu se u nozdrve uvlačio njihov oštri miris pomiješan sa vrelim pustinjskim zrakom.

ZLATO

Mada mu je astrolog savjetovao da ne kreće na put, Elias se Veskot, ipak, zaputio preko okeana. Već drugog dana balon se pokvario i sunovratio u talase. Veskot je gledao kako jedan po jedan od njegovih saputnika nestaju u raljama ajkula i čekao da dođe red na njega. Onda su ajkule onjušile Veskota, nezainteresovano okrenule glavu od njega i udaljile se. Veskot je našao dio gondole koja je bila zakačena za balon i, uz malo dobrog vjetra, uskoro se našao na nekom pustom otoku. Rubom otoka pružale su se iskrivljene željezne šine, a na njima je stajalo čudno vozilo koje je hrđa gotovo potpuno uništila. Na drveću su rasli narandžasti plodovi, a u samom središtu otoka, u jednoj udolini, nalazilo se nešto od čega se Veskotu zavrtilo u glavi: najveća gomila zlatnika koju je ikada iko vidio. Sjajni i okrugli, blještali su na suncu i zveckali u Veskotovim rukama. Odmah je zaronio u to blago, urlao i pjevao. Bio je, vjerovatno, najbogatiji čovjek na Planeti.

Nakon nekoliko sati igranja i kupanja u zlatu, Veskot se zamislio: šta da radi ovdje sam sa svim tim blagom? Sjeo je i dugo, dugo razmišljao. Na kraju je smislio plan. On će, recimo, biti Veskot Prvi, a izmisliće Veskota Drugog. Veskotu Drugom pripada svo blago jer je on već odavno tu, a Veskot Prvi, to jest on, upravo je stigao na otok.

Uspentrao se na jedno drvo, otkinuo dva ploda i ponudio ih Veskotu Drugom za dva zlatnika. Ovaj je pristao. Nakon kraćeg razmišljanja, dok je Drugi žvakao plodove, Prvi je odlučio da mu proda zahrđalo vozilo. Tu je nastalo cjenjkanje. Potrajalo je sve do večeri, kada se u džep Veskota Drugog preselilo stotinu zlatnika. Te noći Prvi je malo spavao. Kada je svanulo, nagovorio je Veskota Drugog da otvori banku u koju je Veskot Prvi uložio svoja sto dva zlatnika i kroz nekoliko dana podigao ulog obogaćen dobrim kamatama. Od tog novca otvorio je kockarnicu u kojoj je Drugi, za samo jednu noć, izgubio pun sanduk zlatnika. U kockarnici su se uskoro našle žene i skupe cigare, na koje je Veskot Drugi trošio silan novac. Uskoro je Prvi podigao fabriku iz koje su izlazili proizvodi koje je Drugi najviše volio. Čak mu je Veskot Prvi omogućio da balonom ode na dvodnevni izlet, što mu je dobro naplatio.

Tako su prolazili dani, Veskot Prvi se sve više bogatio, a gomila zlatnika Veskota Drugog bivala je sve manja. Međutim, ovoga to uopšte nije uznemiravalo. Čitave dane provodio je izležavajući se sa curama na vreloom pijesku ili kupujući egzotične ptice kojih je uskoro bilo puno ostrvo. Veskot Prvi je sve to iz prikrajka posmatrao i zadovoljno trljao ruke.

Nakon mnogo dana, došao je Drugi u krčmu kod Prvog, popio pivo i kada je htio da plati, vidio je da nema više nijednog zlatnika. Prvi mu je to oprostio, ali mu je rekao da će ubuduće morati zarađivati novac kod njega. Drugi je na to samo prezrivo pljunuo, nakon čega je nastala strahovita tuča u kojoj je demolirana čitava krčma. Drugi se udaljio psujući, dok je Prvi ostao sa komadima leda na izudaranoj glavi. Morao je popiti sredstvo za

spavanje da bi usnuo. Tako je tvrdo spavao da nije ni primijetio Drugog kako se uvukao u njegovu sobu, uzeo ključ od skrovišta gdje su bili zlatnici i počeo izvlačiti sanduke na pijesak...

Veskot je Prvi sanjao ružne snove. Probudili su ga glavobolja i škripanje brodske užadi. Otvorio je oči i istrčao na prozor i malo je trebalo da se sruši: Veskot je Drugi zatezao jedra na malom jedrenjaku koji se udaljavao. Jedrenjak je bio krcat zlatnicima koji su se caklili na suncu. Led na glavi Veskota Prvog počeo se topiti strahovitom brzinom, dok se lađa, nošena povoljnim vjetrom i praćena jatom galebova, pod sigurnom rukom Veskota Drugog, brzo udaljavala od otoka.

BITKA KOD VELIKOG OBELISKA

Mutant Elias Veskot nije imao budilnik. Budio se uvijek u isto vrijeme, kada bi voz počeo da stenje na uzbrdici prolazeći pored starog kontejnera u kojem je živio. Ustao bi, obukao duboke čizme, navukao izlizane kožne rukavice, prebacio veliku zamašćenu torbu preko ramena i izašao napolje baš u momentu kada je posljednji vagon natovaren gromadama koje su se pušile odlazio prema kanjonu.

Veskot je uvijek išao istim putem. Najprije je obilazio veliku sumornu baru i preko gomile starih automobilskih guma silazio u usku ulicu. Zatim bi skrenuo iza tvornice za preradu ribe, gdje je uvijek susretao čovjeka u žutoj gumenoj kabanici koji bi ga ljubazno pozdravio. Toga jutra čovjek je u džepovima nosio dvije boce vina i nije ga čak ni pogledao. Veskot slegne ramenima, provuče se kroz zahrđalu željeznu ogradu i nađe se u krugu štamparije. Stražar mu dobaci paket, Veskot ga strpa u torbu, a zatim pojuri prema brdu građevina iz kojih se dimilo i koje je uvijek obavijala polutama.

Mutant je Veskot raznosio jutarnje novine. Ljudima koje nikada nije vidio ubacivao je primjerak kroz mali otvor na vratima. Jutro je uz željezne stepenice udišući ustajali zrak u haustorima. Pet stotina i dvadeset stepenika, i negdje u samo svitanje bilo bi podijeljeno svih stotinu primjeraka novina. U torbi je uvijek ostajao jedan primjerak koji je Veskot nosio u svoj izgužvani kontejner na periferiji. Tamo je, grickajući kruh od rogača i pijući čaj od žalfije, otvarao svoj primjerak novina, koji je u njegovim rukama postajao sasvim drugačiji. Duboko bi se zagledao u papir, sve dok se pred njegovim očima ne bi pojavile obale mora, planine pod snijegom, livade pune trave, vedra lica ljudi koji su jeli ribu i pili vino. Ponekad bi umočio prst u čašu i mljackao ližući crvenkastu tečnost, ili bi uvalio cijelu ruku u neku okeansku dubinu. Tako je jednom nepažnjom prevrnuo neki jedrenjak. Uspio je spasiti samo jednog putnika. Prstima ga je pažljivo prebacio na maleno pusto ostrvo, a sa druge stranice novina uzeo je bocu ruma i bacio mu je pred noge kako bi se nekako iskupio za svoju nespretnost.

Ali, Veskot je najviše volio strip u sredini novina. Strip o Crnom i Grimiznom kralju, koji su sa svojim ratnicima, topovima, strijelama i konjima uvijek vodili bitke. Ratnici su ginuli, rušile su se utvrde, a dva kralja su, iz broja u broj, smišljala nove bojeve. Pošto bi nekoliko puta pročitao strip, Veskot bi, obično, zaspao. Toga je jutro Veskot, baš kao i svakog dana, trčao raznoseći novine. Gotovo je bio završio posao, kada se pred njim pojaviše njih petorica. Masni, sa iskeženim žutim zubima, stajali su u jednom prolazu. Veskot ih je odmah prepoznao, čitao je o njima u novinama. Vidjelo se na njima da odavno nikoga nisu ubili. Jutros je Veskot bio izabran da bude raskomadani i ubačeni u veliki stometarski dimnjak. Počeo je bježati dobro poznatim ulicama, provlačio se kroz ograde, ali oni nisu posustajali. Pratili su ga u stopu i činilo se da ih sva ta jurnjava za plijenom silno zabavlja. Bili su sve mahnitiji i sve su glasnije vrištali. Onda je Veskot naglo zastao u nekoj slijepoj ulici. Sjeo je na asfalt, izvukao iz torbe je-

dan primjerak novina i otvorio ih na mjestu gdje se nalazio strip. Tamo se upravo spremala bitka kod Velikog obeliska. Jedna od odlučujućih. Koplja i mačevi su zveckali, lukovi su bili zategnuti. Čekala se samo naredba za napad. Veskot se duboko zagledao u papir ispred sebe, dublje nego ikada prije. Najednom su se pored Velikog obeliska našla njih petorica. Masni, sa iskeženim žutim zubima, izbezumljeno su se osvrtni oko sebe, gledajući u ratnike i konje koji su se propinjali pod njima. Veskot je gledao u mali kvadrat u kojem je blještalo oružje, sve dok nisu zatrubile ratničke trube koje su označile početak bitke. Tada je zatvorio novine, uredno ih savio i stavio u zadnji džep svojih zamašćenih hlača. Dok se udaljivao blatnjavom ulicom prema sivoj zgradi, iz džepa mu je kapnulo nekoliko crvenih kapi i palo u masnu lokvu.

BIOSKOP

Od onog dana kada je ostao bez posla, Elias je Veskot najviše vremena provodio lutajući blatnjavim ulicama. Uglavnom je to bilo traganje za sitnom zaradom ili hranom, a često se dešavalo da se pretvori u obično tumaranje po zabačenim ulicama koje je već znao napamet. Izbjegavao je sebi slične skitnice i družio se samo sa mršavim psima koji su obilazili gomile smeća. Ponekad bi nekog od njih odveo u svoj sobičak na periferiji, gdje bi sa njim podijelio komad kruha ili šalicu riže.

Jednog takvog dana, nakon što je obavio neki poslić i zaradio nekoliko novčića, kupio je dvije ribe i novine, pa se zaputio kući maštajući o dobroj večeri i čitanju novina pred spavanje. Baš kada je prolazio pored bioskopa, na grad se sručio strahovit pljusak. Veskot je kupio ulaznicu i paketić sjemenki, i sav mokar upao u dvoranu gdje je film već bio počeo. Napipao je škripavo sjedište i sjeo, uz glasno negodovanje nekolicine gledalaca.

Na platnu se vidjelo nepregledno more trave kroz koju se probijao visoki mladić. Veskot je gledao u platno, pokušavajući da dokuči šta se dešava u filmu, ali je nakon desetak minuta odustao. Vidjela se samo trava i momak koji je neumorno koračao kroz nju. Najednom je zastao, obrisao nadlanicom čelo i zakoračio pravo u dvoranu. Prišao je jednoj djevojci koja je sjedila u prvom redu, uzeo je za ruku i odveo u okean trave. Sada su hodali njih dvoje, a onda je krajolik na platnu počeo da se mijenja. Nailazili su na neko drvo, stijenu ili životinju. Brali su plodove, kupali se, počeli su se smjenjivati dani i noći.

Škripanje stolica u dvorani je prestalo i svi su napeto gledali u platno. Nakon nekog vremena sa platna se začuo plač djeteta. Zatim još jednog, pa još jednog. Naglo je sve oživjelo. Gradile su se kuće, na sve strane širio se miris hrane, okretala su se krila vjetrenjača i čula se nježna uspavanka. Uskoro su djeca postala odrasli ljudi i svaki od njih ulazio je u dvoranu, uzimao za ruku nekog iz gledališta i odvodio ga. Tamo su već nicali gradovi i sela, jurili su vozovi, a ljudi su užurbano koračali ulicama.

Veskota je pokupio neki bradonja, odvuкао ga u krčmu gdje se održavala velika zabava i postavio ga za kartaški sto. Trebao im je četvrti. Podijeljene su karte i počela je igra, a pred Veskotom se ubrzo našla hrpica novca koja je sve više rasla. Napetost za stolom bivala je sve veća, kada se u krčmi svi uzmuvaše. Neki je čovjek nožem rasporio slugu koji mu je ponudio krišku lubenice. Veskot ustane da izbliza pogleda šta se tamo događa, a iz rukava mu ispadne jedna karta. Bradonja koji je doveo Veskota izvuče pištolj i ustrijeli ga sa nekoliko hitaca. Oba leša iznijeli su pred krčmu i ponovo se vratili zabavi kao da se ništa nije dogodilo.

Ostali posjetioci iz dvorane raštrkali su se po čitavoj Planeti. Mnogi su se oženili ili udali, rađali su djecu, bogatili se, bavili se najrazličitijim poslovima, umirali. Svako je davao sve od sebe da svoju ulogu odigra što bolje...

Po završetku filmske predstave otvorena su vrata provincijskog bioskopa. U dvorani nije bilo ni žive duše. Na jednom sjedištu stajala je vrećica u kojoj su bile dvije ribe, na drugom sivi kišni mantil, a između gomilica ljuspi od sjemenki vrzmalo se nekoliko sivih miševa.

NOĆ U KAFANI

Kraj rata zatekao je Franca Z. na mjestu čuvara u Muzeju nestalih umjetničkih djela. Muzej je bio ogromna zgrada, golih zidova i potpuno prazna. Ispod svijetlih površina na zidovima, gdje su nekada stajale slike, bili su zalijepljeni samo mali komadi papira na kojima su pisala imena autora i nazivi djela netragom nestalih u višegodišnjem pustošenju. Samo se na jednom zidu, ispod trouglastog prozora Istočne dvorane, nalazila jedina sačuvana slika: platno Eliasa Veskota, pod nazivom *Noć u kafani*. Na platnu je bila naslikana mala kafana, jedne večeri negdje u predgrađu. Dvanaest stolova, od kojih je pola prazno, postavljeno je na lijevoj strani ulice popločane kamenim kockama. Između stolova stoji kelner, iznad njega svjetiljka, na stolovima flaše i čaše.

Ispred te slike Franc Z. postavio je staru fotelju u kojoj je proveo najveći dio vremena. Posjetioci ga nisu mnogo uznemiravali. Rijetko je neko navraćao u Muzej.

Jedne večeri, dok se spremao da zaključa vrata Muzeja, Franc Z. je začuo zveckanje čaša. Načuli uši i sa zveckanjem se počеше mi-ješati glasovi. Trebalo mu je podosta vremena da shvati da zvuci dolaze iz slike ispred njega. Tačnije, iz kafanice na slici. Gledao je začuđeno kako se gosti kreću i razgovaraju, dok ih kelner poslu-žuje crvenkastim pićem u visokim čašama. Franc Z. lizne usne. Već godinama nije okusio ni kap vina, jer je njegova proizvodnja bila najstrože zabranjena i kažnjavala se smrću.

Nakon izvjesnog vremena, Franc Z. priđe slici i hrabro zakorači ravno u nju. Nađe se na ulici tačno ispred kafane. Na tren zastane, pa pošto niko ne obrati pažnju na njega, sjedne za prvi prazan sto. Pojavi se kelner i Franc Z. poruči flašu najboljeg vina.

Nakon petnaestak minuta bio je to posve drugi čovjek. Sjajnim očima posmatrao je polupraznu flašu ispred sebe, zapalio je cigaretu, udobno se zavalio u stolicu i osluškivao razgovor gostiju. Poslije druge flaše zaboravio je Muzej, a poslije treće započeo je razgovor sa nekom damom koja ga je upitala da li zna gdje se nalazi najbliži lift za dolje. Kako to nije znao, dama ga je napustila, a on je poručio četvrtu flašu, pa petu, pa šestu.

Nakon nekog vremena gosti se razidoše, svjetlo u kafani se pri-гуši. Preko puta kafane neki čovjek razbi izlog, izvuče iz njega veliku kutiju, strpa je pod kabanicu i pobježe niz ulicu. Privučen treskom stakla, kelner izađe na pločnik. Pošto nikoga nije vidio, priđe Francu Z. i gurne račun pred njega. Ovaj ga je samo gledao i blesavo se smješкао. Naravno, nije imao ni novčića u džepu. Kelner nije želio plaćati tuđe račune pa je odmah doveo krupnog momka sa istetoviranim sidrom na mišici. Momak je uhvatio Franca Z. za ramena, digao ga visoko i bacio na ulicu popločanu kamenim kockama. Čuvar Muzeja tresnuo je kao vreća na tlo, a oko glave mu se raširila lokva krvi...

Nakon nekoliko dana našli su Franca Z. razmrskane glave na mramornom podu Muzeja, ispod slike Eliasa Veskota. U krvi mu je pronađena ogromna količina alkohola, pa je brzo načinjena istraga kako bi se pronašao proizvođač zabranjene tečnosti. U nedostatku bilo kakvih tragova, svi žitelji tog kvarta proglašeni su krivim i pogubljeni istog dana.

PLAVO STAKLO

Elias je Veskot radio u svojoj tvornici za preradu ribe, koja se nalazila na obali sivog mora u isto tako sivom gradu. Iz svog mračnog stana odlazio bi dok je još bio mrak. Dobro zaštićen debelom gumenom kabanicom mogao je krenuti u žučkastu otrovnu kišu koja je padala bez prestanka. Kroz splet onoga što su nekada bile ulice stizao je do fabrike, stenjući radio dvanaest sati i u sumrak se vraćao istim putem u svoj podrum. Ulice su tada bile obasjane slabom zelenkastom svjetlošću kroz koju su promicale sjene prostitutki, pušača opijuma i ubica bez lica. Gotovo sve što je ostalo živo u gradu. Prilikom jednog takvog povratka kući, Veskot je bukvalno uletio u izlog neke prodavnice koju nikada do tada nije vidio. Uz tresak stakla, po ulici su se razasule lutke, plastični avioni i plišani medvjedići koje je kvasila žuta kiša. Veskot se osvrnuo. U kafani preko puta svi su bili zauzeti svojim poslom i niko na njega nije obraćao pažnju. Zgrabio je veliku kartonsku kutiju, strpao je pod kabanicu i trčeći se zaputio kući.

Koliko je njegov trogodišnji sin bio sretan kada je iz kutije izvađio mali električni voz, toliko je njegova žena bila nesretna što troši novac na gluposti. Sva bijesna otišla je na spavanje, a dječak i Veskot do zore su sklapali vozić. U svanuće je sve bilo na svom mjestu: mala lokomotiva jurila je po šinama, prelazila mostove, razgrtala livade, provlačila se kroz tunele i zaustavljala se na stanicama vukući za sobom pet vagona.

Od toga dana Veskotov je život postao sasvim drugačiji. Jedva je čekao da završi posao u fabrici, nakon čega bi jurio kući i sjedao pored vozića koji je neumorno zujao po sjajnim tračnicama. Dječak i žena su rano odlazili na spavanje, a Veskot je ostajao budan i kao opčinjen gledao tu stvarčicu koja se kreće. Često bi legao na pod i primakao lice uz same tračnice i tako nepomičan ostajao satima.

Jedne noći, dok je tako ležao, učini mu se da zujanje vozića postaje sve glasnije. Pogledao je pažljivije i na kompoziciji ugledao neke detalje koje ranije nije primijetio. Pogledao je u otvor tunela i ovaj mu se učinio tako stvaran. Isto kao i rijeka ispod mosta koja je počela da teče i da se širi. Most se produžio na obje strane, a vjetar je počeo izvlačiti muziku iz njegovih lukova. Veskot ispod lica osjeti nešto meko i vlažno. Posegne rukom i iščupa punu šaku mahovine. Osvrne se oko sebe. Zidovi sobe bili su strahovito daleko, a strop jako visoko. Livade i brda prostirali su se svuda uokolo. U daljini začuje zvono sa nekog zvonika. Tako zagledan, u posljednji se čas sklonio sa tračnica kojima je protutnjala prava lokomotiva, vukući za sobom prave vagone.

Nije znao kako, ali Veskot se jednostavno smanjio i našao u tom divnom svijetu kojega se sjećao samo iz svojih dječaćkih dana i koji je toliko odudarao od njegovog sivog grada. Ostao je na livadi pored kolosijeka koji se račvao na izlazu iz tunela, sve dok ga iz daljine nije trgnula grmljavina budilnika koji ga je zvao na posao. Opet je bio veliki, ležao je u svojoj vlažnoj sobi, pored njege je bila spremna gumena kabanica, a žuta otrovna kiša neumorno je padala.

Tako je Elias Veskot provodio noći na prostranim livadama pored pruge, kupao se u bistroj rijeci, ulazio u vagone i izlazio iz njih, brao voće sa okolnog drveća, valjao se po svježoj travi, prolazio kroz hladne tunele i posmatrao skretničara koji je revnosno obavljao svoj posao. Ostajao je tu sve dok ga tutnjava budilnika ne bi opomenula da je vrijeme za odlazak u fabriku. Tako neispavan i iscrpljen, radio je sve lošije i sve manje. Dobio je otkaz. Toga je dana, vraćajući se kući, kupio dvije pinte najboljeg vina, onog u plavim bocama. Kada su dječak i žena otišli na počinak, Veskot je uskočio u zadnji vagon voza koji je grmio po sobi i odvezao se do proplanka gdje je najčešće boravio. Sjeo je ispod velike smokve, otvorio plave boce, pijuckao vino i posmatrao rijeku ispod sebe. Kada je ispraznio obje boce, legao je u travu, a staklo se otkotrljalo i razbilo o obližnju stijenu. Uskoro je Veskot glasno hrkao, dok je mali električni voz jurio kroz kanjon. Hrkao je tako glasno da uopće nije čuo zvonjavu budilnika iz daljine. Kada je njegova žena ujutro ustala, mislila je da je Veskot već odavno otišao na posao. Upravo je pripremala čaj, kada ju je sinčić panično pozvao iz susjedne sobe. Dijete je pored tračnica ugledalo neku čudnu bubu, zgnječilo je nogom i jako se uplašilo kada je lokomotiva zazviždala u daljini. Prljavom krpom žena je obrisala krvavu mrlju sa kamička pored pruge i glasno opsovala kada joj se u prst zario komadić plavog stakla.

BURENCE

Već osam godina na gradić nije pala ni kap kiše. Svi izvori, potoci, bunari, kanali, bare i rupe odavno su presušili. Osušile su se i biljke, a sa njima i ljudi. Zavljučili su se u sjenovite kutke i tamo svlačili osušenu kožu. Neki su odlazili preko pustinje u potrazi za vodom. Vraćali su se sa vrelim pustinjским vjetrovima i padali na zemlju, lagano, poput suhih listova. One manje, djeca su stavljala u herbarije i presovala.

Svi su sanjali ogromna vodena prostranstva. One koji nisu znali plivati ujutro su nalazili naduvene, sa plućima punim vode. Jedan je, pogrešno, sanjao more, pa su mu u plućima našli slanu vodu i nekoliko još živih riba. Neki su, opet, kopali duboke rupe u zemlji tražeći vodu. Takvi su zauvijek nestajali noseći drveno burence za vodu pod rukom.

Jedan od njih je, ipak, uspio. Duboko u zemlji pronašao je malo blatnjave vode, upravo toliko da je svaki preživjeli stanovnik mogao napuniti po jedno malo bure. Ali, u tim dugim godinama

bez vode ljudi su potpuno zaboravili da je koriste. Sada nisu znali šta da rade s njom. Starom trgovcu Eliasu Veskotu nije bilo potrebno da dugo razmišlja. Nagovorio je susjeda da mu da svoje burence sa vodom, a on je njemu dao punu korpu zlatnog nakita. Drugome je za burence dao crknutu mačku, a trećem bicikl. Zatim je burencad sa vodom zamijenio za veliku kuću u Bulevaru maslačkog vina na broju dvadeset osam.

Tako je u gradiću započela velika razmjena. Svi su odjednom živnuli, zaboravili na sušu i čitave dane provodili u krčmi trgujući. Za burence sa vodom mogli su se dobiti zemlja, dvorac, konji, zbirke oružja i dragulji. Kada je sve to bilo razmijenjeno, neko se dosjetio da se za burence sa vodom može dati oko, zatim ruka ili noga. Na kraju je burence vrijedilo čitavu glavu, zatim dvije ili tri, zavisno od umještosti trgovca. Način skidanja glave određivao je onaj ko je gubio. Tako je u gradiću s vremenom bilo sve manje ljudi, a sve više lešinara.

Jednog jutra, kada se za burence moglo dobiti čak petnaest ljudskih glava, u gradiću su ostala samo dvojica: trgovac Elias Veskot i njegov mladi pomoćnik. Svaki je bio vlasnik po pet stotina buradi sa vodom. Pomoćnik, koji je od Veskota naučio sve tajne zanata, ponudi Majstoru svoj život u zamjenu za njegovu burad. Ovaj pristane. Pošto je razmjena dogovorena, čestitali su jedan drugome na dobro obavljenom poslu, nakon čega je Veskot prosvirao pomoćniku glavu metkom iz pištolja, baš kako je to ovaj zahtijevao.

Majstor je bio veoma zadovoljan i ponosan. Umorno je sjeo na jedno burence i šarenom maramom brisao znoj sa čela. Još jednom je pokazao da je najbolji trgovac u tom dijelu svijeta.

Tada je osjetio strahovitu žeđ, prvi put nakon mnogo godina. Otvorio je jedno burence i nagnuo ga. A iz burenceta, umjesto mlaza vode, iskočile su dvije male crvene žabe sa crvenim tačkicama na leđima i počele veselo kreketati na vrelom avgustovskom suncu.

MOČVARA

Pećina se nalazila na mjestu gdje je rijeka nestajala u zemlji. Dva narandžasta kaktusa i šarena zmija koja se izležavala u njihovoj sjeni bili su jedini znaci da unutra neko živi. Na kraju dugačkog hodnika nalazila se prostorija okruglog oblika. Pod, posut zlatnim prahom, bio je pretrpan ostacima željeznih šina, šarenim ćupovima, starim telefonskim slušalicama, sasušenim biljkama i istrošenim pisaljka od trske. Iz nekoliko udubljenja u zidu dopiralo je plavičasto svjetlo koje je mirisalo na masline i osvjetljavalo veliki kameni sto. Pored stola raslo je stablo trešnje, a za stolom je sjedio Elias Veskot. Na komadima osušenog i presovanog kaktusa ispisivao je riječi. Drugom rukom ubacivao je trešnje u usta i pljuckao koštice u zlatni prah.

Veskot je pisao o neznancu kojeg je jednom sreo na prostranim Južnim lovištima i koji mu je dugo pričao o svom neobičnom životu. Prepričavao je njegove doživljaje u grotlima vulkana, na pustim ostrvima, u čudesnim šumama i pustinjama, govorio o

sjekirama, otrovima, kamenju i ključalom ulju, o tmini i morskim talasima, o sanjanju najljepših snova i o kraljevim kćerima. U noćima kada bi se na nebu istovremeno pojavila sva tri mjeseca, Veskot je izlazio iz pećine. Sa svitkom presovanog kaktusa pod rukom išao je sve do Hrasta gdje se objesio gubavac. Tu je prelazio rječicu i uskom stazom spuštao se prema gradiću.

Na glavnom trgu već bi bili okupljeni žitelji. Onoliko koliko ih je moglo stati na trg. Djeca su obično sjedila u prvim redovima, zajedno sa kravama koje su žvakale jabuke. Veskot bi se popeo na veliki topli kamen, razmotao ispisani svitak i počeo čitati. Krave bi prestale žvakati, djeca bi odložila loptice, a odrasli bi prestali pušiti. Još jednom bi iznad trga zaplovile riječi koje su govorile o životu čudnog neznanca.

Kada bi završio čitanje, Veskot bi ustajao i gotovo nečujno izlazio kroz Sjeverna vrata. Trg bi se uskoro ispraznio, pogasile bi se baklje i gradić bi prekrile tišina i tama. U posteljama su ljudi nastavljali prepričavati priču onima koji nisu mogli ući na trg. Vrijeme do ponovnog Veskotovog dolaska ispunjavali su ukrašavanjem priča i dodavanjem najnevjerojatnijih zgoda, tako da priče uopće ne bi ličile na ono što je on ispričao.

Jedne takve noći vratio se Veskot u svoju pećinu, osvježio se pojevši nekoliko trešanja i počeo pisati o najnovijem neznančevom doživljaju. Ovoga puta, poslije čitavog spleta okolnosti, neznanac se našao u močvari prepunoj zmija, krokodila i ptica od čijeg pogleda čovjek zanjemi. I upravo u momentu kada je u priči digao nož sa drškom od lipovog drveta s namjerom da se oslobodi ogromnog gmaza koji mu se ovio oko vrata, Veskot je digao pisaljku sa lista osušenog kaktusa. Misli su mu odlutale daleko od neznančeve sudbine, ruka je ostala da lebdi u zraku, a boja sa pisaljke počela je kapati u zlatni prah. Uskoro je čitav mali potok boje potekao iz pećine, noseći trešnje koje su same počele opadati.

Prošla je ta noć i još mnogo noći poslije nje, a Veskot se nije micao. Samo je pogledom dubio zid pećine. Nije se pomjerio ni

kada je pećinu ispunio teški miris močvare i brzo dihanje nekog ko je ostavljen da predugo čeka. Jedva je malo skrenuo pogled sa zida kada se sjajni nož sa drškom od lipovog drveta spustio prema njegovom vratu...

Mnogo puta od tada sva tri mjeseca su se istovremeno pojavila na nebu i mnogo puta se trg u gradiću ispunio slušaocima koji su čekali Veskota i najnoviju priču. On se nije pojavljivao. I danas, u takvim noćima, krave, djeca i odrasli sjede na toplom kamenju trga i strpljivo čekaju. Malo po strani, kod Sjevernih vrata, u udubljenju kamene kuće, uvijek sjedi čovjek oko kojeg se širi teški miris močvare. Čisti nokte nožem sa drškom od lipovog drveta, oko vrata mu je ovijen ogromni gmaz, dok mu na licu stoji okamenjen izraz beskrajne dosade.

ZABORAV

Car Netekneb iz Četvrte dinastije živio je svoj monotoni život kao i mnogi Sinovi Sunca prije njega. Kada je napunio dvanaest godina, došlo je vrijeme da počne razmišljati o zagrobnom životu. Izdao je naredbu da se počne graditi piramida koja će mu biti posljednje stanište. Posao je bio povjeren Eliasu Veskotu, najboljem graditelju tog vremena.

U proljeće te godine, kada se Rijeka izlila iz svog korita i kada je plovidba njom postala moguća, stotine brodova počelo je pristizati do mjesta koje je bilo određeno za gradnju. Hiljade robova istovarale su ogromne granitne blokove i prevlačile ih do gradilišta, gdje su ih glačali i slagali jedne na druge.

Prolazile su godine, kamen je neprestano pristizao, piramida je bila sve ljepša i viša. Dvadesete godine od početka gradnje, u jednoj tamnoj noći, postavljen je i posljednji granitni blok koji je zatvarao ulaz u piramidu. Za taj tajni i jedini ulaz znao je samo Veskot, jer su svi njegovi najbliži saradnici ubijeni odmah po za-

vršetku gradnje. Ista sudbina očekivala je i Veskota. Trebalo je još samo lično Caru da saopšti i objasni put kroz komplikovani lavirint hodnika i odaja koji je vodio do središnje prostorije određene za sarkofag sa Carevom mumijom.

Ali, tada se sa Veskotom dogodilo nešto čudno: potpuno je pomjerio pameću. Ničega se nije sjećao, nije znao ni kako se zove, uopće nije govorio. Samo je gledao oko sebe ne trepćući i ponekad se glupavo smješкао. Dovedi su najbolje vračeve Carstva, ali mu nijedan nije mogao pomoći. Kako je on jedini znao ulaz i tajne prolaze kroz piramidu, nije mogao biti pogubljen dok mu se ne vrati sjećanje. Ostao je da živi uz Cara, obasut svim mogućim počastima.

Nakon godinu dana Car umre. Uz sve ceremonije izvađeni su mu vitalni organi, ispuštena krv, a tijelo namazano mirisnim uljima i smolama i omotano platnenim trakama. Kada je Careva mumija stavljena u sarkofag, stalo se razmišljati šta da se radi. Car je morao biti smješten u piramidu, ali kako kad je samo ljudi Veskotov mozak znao put do grobnice.

Onda su se najmudrije glave Carstva dosjetile. Otrovali su Veskota i, uz ceremoniju dostojnu Čuvara Velike Tajne, balzamovali njegovo tijelo. Zatim su obje mumije, Careva i graditeljeva, smještene u dva staklena kovčega u blizini piramide. Dovoljno blizu da, kada se Veskotu vrati pamćenje u zagrobnom životu, može brzo i lako pokazati svom gospodaru put do njegovog vječnog prebivališta.

PRIČA O SATOVIMA

Selo se nalazilo visoko u planinama, dovoljno visoko da bi s vremenom bilo potpuno zaboravljeno. Niko se više nije sjećao kada je neko posljednji put navratio u selo ili otišao iz njega. Jedini redovni posjetioci bile su zime i proljeća, te periodi kiša i vjetrova. Da, i dani i noći dolazili su uredno u selo.

Kao i u svakom drugom selu, ljudi su i ovdje obrađivali zemlju, hranili se skromno, tukli žene i djeci pričali priče. Dakle, ništa neobično. Sve dok jedne večeri ne biste krišom zavirili kroz prozor jedne kuće. Vidite sat u sobi koji otkucava devet puta. Pali se lampa koja osvjetljava snene ljude što se brzo oblače, trpaju hranu u pletenu korpu, uzimaju alat iz dvorišta i odlaze u polje. Prolaze pored kuće na čijem pragu sjedi čovjek. Porodica mu u horu poželi *dobro jutro*, a on njima poželi *dobro veče*, dodaje kako je umoran pa će uskoro u krevet jer je već prošla ponoć. Pomislite da ove dvije porodice nisu u najboljim odnosima i radoznalo zavirujete u ostale kuće. Tada vam sve postaje jasno! Svi satovi u selu pokazuju različito vrijeme.

Eto, po tome je selo bilo neobično. Niko od mještana nije se sjećao da je nekada bilo drugačije i da su svi satovi pokazivali isto vrijeme. Nisu ni razmišljali o tome. A i da jesu, vjerovatno bi im tako nešto izgledalo vrlo glupo i nespretno. Ovako je svako u selu imao *svoje* vrijeme na *svom* satu i odlično se snalazio sa vremenima i satovima drugih žitelja.

I tako, dok bi neko išao na počinak, neko drugi bi obrađivao zemlju. Dok je jedan doručkovao, drugi je pio popodnevnu rakiiju. Dok je neko slavio Pun Mjesec, neko drugi je prinosisio žrtvu Mladom Mjesecu. Kada bi grnčar sreo drvosječu Eliasa Veskota i upitao ga koliko je sati, a ovaj odgovorio da je tačno podne, grnčar bi znao da je njegov sat, koji je pokazivao pet sati ujutro, potpuno tačan. Poželio bi Veskotu dobro jutro, ovaj njemu dobar dan i tako bi se razišli. A mladić i djevojka koji bi se dogovorili da se nađu ispod mosta na kraju sela u osam sati naveče, našli bi se tačno u zoru, dok je njegova ura pokazivala jedanaest, a njena tri sata.

Sve je to tako harmonično teklo, dok se jednog dana nisu pojavili ljudi iz Prijestonice sa papirom na kojem je pisalo da selo više ne smije ovako živjeti jer to vrijeđa Vladara. Stoga će se u centru sela odmah izgraditi visoka kula sa četiri sata na vrhu, okrenuta na sve četiri strane svijeta. Satovi će pokazivati isto vrijeme i svi seljani moraju poravnati svoje ure prema njima i vladati se prema tom vremenu.

Tako je i bilo. Kula je sagrađena za nekoliko dana, postavljene su velike table sa brojevima i kazaljka, a u unutrašnjost kule unesen je komplikovani mehanizam. Kada je posao bio završen, sa kule se začulo dvanaest udaraca. Svi su namjestili svoje ure na dvanaest sati i, čudeći se što njih niko nije pitao za mišljenje, razišli se kućama, dok su pored tornja ostali stražari.

Narednog jutra, valjda potpuno zbunjeno, Sunce se uopće nije pojavilo iznad sela.

MIŠ

Samo nekoliko dana po odlasku u mirovinu, Elias se Veskot nastanio u Bulevaru maslačkovog vina, u kući sa brojem dvadeset osam. Mnogo ranije zapazio je tu kuću i trebalo mu je čitavo bogatstvo da je kupi. Nešto od ušteđevine, nešto od prodanih dragocjenosti, skupio je potrebnu svotu. Tu je, konačno, mogao ostvariti svoj životni san: čitavu kuću pretvorio je u biblioteku. Hiljade i hiljade knjiga ležalo je na dugačkim policama, u zastakljenim ormarima, na stolovima, sanducima, foteljama, na podu, visile su sa stropova vezane u grozdove, ispadale iz ladica i služile kao pregradni zidovi. U tom malom carstvu Veskot je provodio svoje mirne dane. U svako doba, u bilo kojem dijelu kuće, knjige su mu bile nadohvat ruke. Iako nikad nijednu nije pročitao, volio je da ih dugo i pažljivo lista, da ih prevrće po rukama, miriše, opipava im korice i savija listove, da ih premješta i skida prašinu sa njih.

Jednom prilikom, dok je sa police skidao neku debelu knjigu u kožnom povezu, iza nje se iskoprcra nešto maleno i sivo, i brzo

nestade među drugim knjigama, vukući za sobom tanki rep. Bio je to miš!

Veskot se nikada nije plašio miša, ali mu je sada srce zastalo pri pomisli na to šta bi ta mala životinja mogla učiniti od njegovih knjiga. Prije nego što je pronade, mogla je uništiti čitave tomove Veskotovog blaga.

Istog dana nabavio je mišolovku i, pošto mu se učinilo da jedna nije dovoljna, nabavio je još stotinjak i rasporedio ih po kući. Prođe nekoliko dana, a sve te mišolovke ostadoše prazne. Veskot onda nabavi veću količinu otrova za miševe, ali i ovo ostade bez rezultata. Miš je i dalje jurcao po knjigama, ostavljajući po njima tragove svojih zuba. Veskot ga nikada nije viđao, ali je pratio njegovu kretanje po uništenim stranicama. Noću je jasno čuo grickanje koje ga je izluđivalo. Nabavio je čitavu gomilu električnih uređaja za koje su garantovali da uništavaju miševe, zatim razne brizgalice, štipaljice, prskalice, čaše, poklopce, poluge, opruge, ptice, puške, mreže, noževе, čekiće, topove, tenkove i čitav čopor mačaka. I dok se sve to kretalo po kući sa jednim jedinim ciljem: da se uništi miš, dotle su se gomile knjiga pretvarale u sitno sjekani papir, a grickanje se i dalje čulo i danju i noću. Veskot je boravio u velikom kavezu od čelične mreže, nije jeo ni spavao. Samo je luđačkim pogledom tražio životinju ne bi li je vidio kako se koprcu u samrtnim grčevima.

Na kraju više nije mogao izdržati. Kupio je ogromno brdo naj-snažnijeg eksploziva i postavio ga u sve uglove kuće. Zapalio je fitilj i istrčao na Bulevar. Kada je odmakao stotinjak metara, odjeknula je strahovita eksplozija. U zrak je odletjela i Veskotova kuća i čitav kvart oko nje. Elias je Veskot zadovoljno odahnuo i poželio da zapali cigaretu. Zavukao je ruku u džep, izvadio kutiju, a iz kutije cigareta iskoprcao se mali sivi miš i vitlajući repom spuznuo niz Veskota na ulicu.

Veskotovo srce nije izdržalo. Srušio se nasred Bulevara, dok je glodavac odmicao prema podrumu najbliže kuće.

SRIJEDA

Gospodin Grul rođen je jedne jeseni, godinu dana nakon Velike poplave. Bio je utorak i sa neba su padali sitni dijamanti. Nekoliko godina kasnije, jednog utorka, nikli su mu prvi zubi. Krenuo je u školu u utorak, u utorak se oženio ženom rođenom u utorak i sve dvanaestoro djece rodiše mu se u utorak. Gospodin Grul, sada već mladić, u utorak je kupio srećku i dobio glavni zgoditak. Narednog utorka kladio se na konjskim trkama i stekao čitavo bogatstvo. Od tada je svakog utorka sklapao nove poslove i utorkom primao izvještaje o povećavanju svog nevjerovatnog bogatstva. Tako je utorak u životu gospodina Grula postao Dan obožavanja tajnih sila koje su mu odredile takvu sudbinu.

Ali, nešto je tištalo gospodina Grula. Uhvatio je daleki nagovještaj svoga kraja, za koji je znao da mora biti u utorak, kao posljednja i najznačajnija, mada neželjena karika u Poretku. Želio je da izbjegne taj posljednji utorak i sav se predao poslu da se utorkom zaštititi od svih mogućih uzroka smrti. Ogroman splet

strojeva radio je danonoćno, kombinujući i poredeći sve mogućnosti: upala slijepog crijeva, smrt u raljama lava, pad sa željeznikog mosta, trovanje hranom u krčmi u predgrađu, pucanj anarhiste iz pustinje, udarac lokomotive iz prošlog stoljeća na ulazu u neki tunel, ubod otrovne strijele duge dvanaest centimetara i premazane otrovnom mašću od lemura, kupljene kod trgovca na vrhu Stijene za dvadeset četiri novčića i kutiju cigareta koju je nagrizao miš.

Svakog utorka gospodin je Grul primao kompjuterske izvještaje i planove o svojoj zaštiti. Oko njega su se počeli gomilati uređaji, čitav čopor medicinara, stručnjaka svih vrsta, arhitekata, varalica, vračeva, lopova, ubica, narkomana, sveštenika, poznavalaca Tarota, ribara, crnih, žutih, šepavih, onih bez glave i onih što falsifikuju poštanske marke.

Jednog jutra, dok mu je njegov lični berberin Elias Veskot u brijanici na obali brijao glavu, u krilo mu je uletio meteorit, težak dvije tone, koji je došao iz pravca Aldebarana, i čiji sastav nikada neće biti potpuno ispitan.

Sa neba su padali sitni dijamanti i bila je srijeda.

SKRETNIČAR

Po izlasku iz tunela pruga se u pravoj liniji pružala cijelom dužinom kanjona. Nakon nekoliko stotina metara račvala se u dva kolosijeka, od kojih je jedan vodio na jug, a drugi na sjever. Na tom mjestu nalazila se skretnica, a pored nje mala koliba sklepana od daske. Najbliže nastanjeno mjesto bilo je udaljeno dva dana putovanja vozom.

Upravo takvo mjesto tražio je Elias Veskot dugo vremena. Iscrpljen dugogodišnjim istraživanjem utjecaja tajanstvenog zračenja iz Magline suza na seobe zlatnih račića, javio se na oglas u kojem se tražio neko ko je spreman da radi kao skretničar na ovom mjestu. Spakovao je u kofer mali amaterski teleskop i jednog dana, krajem jeseni, našao se u kanjonu. Posao nije bio težak i ostavljao mu je dosta slobodnog vremena. Ujutro i naveče kroz kanjon je prolazio po jedan voz. Veskotov posao bio je da jutarnji voz usmjeri na sjever, a večernji na jug.

Jednog utorka, dok je čekao kompoziciju, pažnju mu privuče meteor koji je padao. Zastade nasred tračnica i poče pažljivo posmatrati. Toliko se bio zanio da je u posljednji čas postao svjestan vrelog daha lokomotive i bacio se u stranu jedva izbjegavši sigurnu smrt. Dugo je ležao na šljunku brzo dišući i tresući se od straha. Jedva se odvuкао do daščare.

Sutra naveče ponovilo se isto. Ovoga puta Veskot je, ni sam ne znajući zašto, stao na tračnice i čekao večernji voz. Stajao je sve dok se lokomotiva nije toliko primakla da ga je para opekla po licu, i tek tada se bacio na zemlju. Tu noć proveo je u groznici, a sutra je opet kao avet stajao na kolosijeku.

Tako je to postao ritual kojem Veskot nije mogao naći nikakvo objašnjenje. Jednostavno je svake večeri kao opčinjen stajao na šinama i čekao da se čelična grdosija pojavi iz tunela. Više se nije bacao ustranu, već je lijegao između tračnica slušajući grmljavinu iznad sebe i udišući miris ulja i pare. Često je ostajao ležati na šljunku, ne mogavši da se pomjeri, sve do svanuća. I svakog je jutra donosio odluku da napusti to mjesto, a svake je večeri ponovo počinjala njegova igra sa smrću.

Prošlo je mnogo vozova kroz kanjon. Veskot je postao sijed i zarastao u bradu i kosu. Tresao se pri svakom pokretu. Krajem zime naredne godine odluči da prekine ovu moru. Našao je veliki željezni lanac i nekoliko lokota, legao preko tračnica koje su vodile na sjever i čvrsto vezao noge i ruke za drvene pragove. Nakon što se lokomotiva pojavila iz grotla tunela zatvorio je oči, odahnuo sa olakšanjem i utonuo u tamu...

Kada se osvijestio, još uvijek je bio vezan. Samo što je sada ležao na krevetu, ruke i noge su mu sputavali kožni vezovi, a oko njega su se kretali ljudi u bijelom sa špricama u rukama koji su mu se neprijatno unosili u lice. Elias je Veskot gorko zaplakao, sjetivši se da je zaboravio prebaciti skretnicu...

TELEFON

Majstorov povratak u grad ostao je neprimijećen, baš kao i njegov odlazak. Nekoliko godina proveo je u šumama, raspoređujući stabla po svom vlastitom pravilu. Kada je čitav njegov sistem bio predstavljen u dvije debele knjige ispisane sitnim rukopisom, krenuo je nazad u ravnicu. Povratak nije obnovio njegov Red, koji se nakon krize u vrijeme Majstorovog odlaska raspao na niz manjih bratstava. Majstorovo ime bilo je zaboravljeno i izbrisano iz svih povelja. Po povratku zaposlio se u gradskoj biblioteci, u to vrijeme najbogatijoj u tom dijelu svijeta. Iznajmio je stan kod udovice čuvenog vojskovođe, u Bulevaru maslačkovog vina. Već od prvog dana rada u biblioteci, Majstor je uspostavio svoje pravilo koje je govorilo da svaki drugi čitalac mora zaboraviti nešto u pročitanoj knjizi koju vraća u biblioteku. Već trećeg dana, Majstor je u jednoj knjizi pronašao požutjelu fotografiju. Na fotografiji je bio jedan čovjek koji puši dvostruko savijenu lulu. Fotografija je načinjena pored neke telefonske govornice.

Majstor je u knjigama nalazio razne stvari: zgnječenu cigaretu, djetelinu sa četiri lista, komadić kanabisa, recept za neko egzotično jelo i poštanske marke. Sve to nalazilo je mjesto u njegovoj kartoteci. Uredno je ispisivao ime čitaoca koji je vratio knjigu, naslov knjige i vremenske uslove koji su tada vladali.

Krajem decembra vraćena mu je jedna debela knjiga u kožnom povezu, u kojoj je našao nešto što će izmijeniti njegov dalji život. Bila je to neiskorišćena ulaznica za pozorišnu predstavu, na čijoj poleđini je pisalo: Elias Veskot, telefonirati u ponedjeljak u devet i trideset. Majstor je najprije našao čitaoca koji je vratio knjigu, ali je ovaj kazao da to nije njegova ulaznica i da ne poznaje nikakvog Eliasa Veskota. U telefonskom imeniku oblasti bila su tri čovjeka koji su nosili to ime, ali su porekli da imaju bilo kakvu vezu sa ulaznicom. Za Majstora su nastali besani dani. Provodio ih je u traganju za vlasnikom ulaznice, zapostavio je posao i na koncu dao otkaz. Rasprodao je svu imovinu, podigao ušteđevinu i krenuo u potragu.

Prolazili su mjeseci, a on je tapkao u mjestu. Počeo je obilaziti poznate vidovnjake, ali bez uspjeha. Niko mu ništa nije znao reći o Eliasu Veskotu i o ulozi neiskorišćene ulaznice za pozorišnu predstavu u njegovom životu. Najzad je odlučio da upotrijebi posljednje sredstvo koje mu je preostalo: magični obred njegovog nestalog Reda. Iz kožne postave svog ogrtača izvadio je sve stvari pronađene u vraćenim knjigama, sjeo u zavjetrinu jedne zgrade i rasporedio stvari oko sebe. Sačekao je da padnu prve kapi kiše i izgovorio čarobne riječi. Od tog trenu Majstoru se gubi svaki trag. Tek nedavno, na posljednjoj stranici novina, našla se kratka vijest u kojoj je stajalo kako je jedan brod svratio na neko pusto ostrvo u Andromedinom arhipelagu, gdje su mornari zatekli čovjeka divljeg izgleda. Živio je tu sa jatom ptica koje su na nogama imale zavezane šarene trake, raspoređivao kamenje na ostrvu po nekom čudnom pravilu i kazao im da se zove Elias Veskot. Bio je potpuno nag i oko vrata je imao okačenu crvenu telefonsku slušalicu. Kada su ga mornari pozvali na brod, kazao je da ne može jer očekuje vrlo važan telefonski poziv u ponedjeljak u devet i trideset.

UBICA

Kraljevski pisar Elias Veskot bio je najurednije, najtačnije i naj-savjesnije stvorenje koje je dvor ikada vidio. Život mu je ličio na dobro podmazan mehanizam u kojem je sve besprijekorno funkcionisalo. Niko se nije sjećao da je nekada uradio nešto što se ne bi savršeno uklapalo u njegov sistem. I rad u pisarnici i rijetki trenuci odmora bili su do detalja isplanirani.

Tako organizujući svoj život, odlučio je jednog dana da organizuje i svoj odlazak sa ovog svijeta. Napisao je detaljan i dugačak testament i dao da mu se načini nadgrobni spomenik u obliku velike teglice sa tintom u koju je bila umočena pisaljka od trske. Na spomeniku je, pored ostalih detalja, upisan i tačan datum njegovog odlaska koji je sam odredio.

Taj dan bio je još desetak godina ispred njega. To vrijeme Veskot je proveo revnosno radeći svoj posao i uredno obavljajući svakodnevne sitne dužnosti. Kada se približio taj dan, otišao je u luku i tamo potražio Ubicu. U jednoj uskoj mračnoj uličici, na

velikom sanduku koji je mirisao na ribu, sklopljen je sporazum. Ubica je trebao da Eliasa Veskota liši života u tačno određeni dan, na određenom mjestu i na način koji je dogovoren. Kesa zlatnika bila je cijena koju je Veskot platio za ovo. Ubica je palcem trljao sječivo svog noža, a zlatni zub mu je bljeskao na mješecini dok se Veskot udaljjavao niz klizavu ulicu.

Ubica je u luci bio poznat kao onaj koji uvijek izvršava svoje obaveze. Tako je shvatio i ovaj posao, pa je otišao da se dobro ispava prije sutrašnjeg dana kada je trebalo da ubije Veskota. Tek u zoru, kada se probudio, sjetio se da ima zakazan dvoboj sa nekim mornarom koji mu je uvrijedio curu. Odjurio je do starog kamenog mosta gdje se trebao odigrati dvoboj, računajući kako će stići obaviti oba posla planirana za taj dan. Međutim, nije računao na to da bi mornar mogao biti brži i precizniji strijelac od njega, što se tog jutra i dogodilo. Sunce još nije bilo izašlo, a ubica je ležao u blatu ispod starog mosta. Metak iz pištolja pogodio ga je tačno u srce.

I Elias Veskot je toga jutra ustao rano, postavio sve na svoje mjesto i obukao najsvečanije odijelo. Prvi put u životu zatražio je slobodan dan i otišao u park gdje je Ubica trebao da uradi svoj posao. Kako se približavala ponoć, Veskot je bio sve uznemireniji jer se Ubica još nije pojavljivao. Već je počeo i novi dan, a njega nije bilo. U Veskotu je počelo sve da se ruši. Čitava njegova savršena građevina, sazdana od pravila i normi, počela je polako da se raspada.

Prošlo je nekoliko dana, a Veskot je još uvijek lutao po parku, nadajući se da će se Ubica, ipak, pojaviti. Na njemu su već bili vidljivi znaci rastrojstva. Izgledao je poput starca, mada je bio u najboljim godinama.

Vrijeme je prolazilo, Veskot je počeo obilaziti i druge luke, gradove i sela. Prokrstario je čitavo kraljevstvo, zatim i sva susjedna. Nije ni primijetio da je već odavno prekoračio granicu kada je, po svim ljudskim normama, trebao biti na onom svijetu. Čitava njegova generacija već odavno je počivala u blaženom miru, a

on je i dalje tražio Ubicu da ispuni svoju obavezu. Jednostavno, nije mogao drugačije da ode sa ovoga svijeta osim onako kako je isplanirao.

Prohujalo je od tada mnogo stoljeća. Kažu da Elias Veskot još uvijek luta Planetom sa nadom da će sresti onoga koji treba da ga liši života.

GROM

Svakog dana, u kasno popodne, Elias je Veskot izlazio iz rudnika i žurio kući. U svoje sklonište morao je stići prije mraka jer je tada počinjala grmljavina. Već godinama, svakog dana u sumrak, sa neba su se spuštale vatrene zmije praćene zastrašujućom tutnjavom i žutom sumpornom kišom.

Veskot se silno plašio groma. Toliko se plašio da je na sve prozore stavljao pokrivače, trpao vatu u uši, a na glavu stavljao brda jastuka kako ne bi čuo orgijanje neba. Ali, gromovi su uvijek pobjeđivali. Ma koliko se krio, Veskot je čuo njihovu tutnjavu. Poslije bi se jedva dovukao do kreveta i u groznici zaspao.

Jednog od takvih dana, dok je bauljao po sobi tražeći sklonište, napipa rukom stari, žuti drveni ormar u uglu, uvuče se u njega i zatvori vrata za sobom. Tutnjava se najednom udalji. Dopirala je iz daljine kao slabašno pucketanje. Veskot je sjedio u uglu ormara i udisao miris drveta i iznošene odjeće. Kada mu se oči priviknuše na mrak, opazi tanki tračak svjetla na zadnjem zidu

ormara. Veskot pritisne rukom na tom mjestu, otvoriše se nekakva mala vrata i on izletje van. Tresnuo je na zemlju, tačnije na pijesak. Svuda oko njega bila je nepregledna pustinja, sa vrelim suncem i plavim nebom iznad.

Kada mu je znoj počeo teći niz lice, poskidao je odjeću sa sebe. Legao je na pijesak i razmišljao o tome koliko dugo nije doživio dan bez gromova i sumporne kiše. Valjao se po vrelom pijesku, grabio je šakama sitna zrnca i bacao ih u zrak, trpao u usta i uživao u njihovom krckanju pod zubima. Napunio je jedno uho pijeskom i počeo okretati glavu, čas prema nebu, čas prema zemlji. Pijesak mu je tekao kroz glavu i izlazio na drugo uho. Veskot je po prvi put shvatio svu filozofiju jednog pješčanog sata i osjetio se beskrajno sretnim. Mjerio je vrijeme, sa odstupanjem od jedne sekunde u hiljadu godina. Pošto nije bio zadovoljan svojom tačnošću, podigne ruku do desnog oka da bolje uštima mehanizam, kad ga u čelo pogodi nešto mokro. Bila je to kap kiše što pala iz oblaka koji je visio tačno nad njegovom glavom, dok je svuda okolo bilo prostrano plavo nebo. Odmah potom sijevnula je munja i začula se tutnjava groma. Veskot se kao lud stušio prema otvoru na zadnjem zidu starog ormara koji se nazirao u daljini. Usput je zapeo nogom za nekakav crveni tepih i pružio se po pijesku...

Drugovi iz rudnika navratili su ujutro po njega i našli ga u starom žutom ormaru u uglu sobe. Bio je potpuno nag, usta i uši bile su mu pune pijeska i bio je mrtav.

Liječnici su konstatirali smrt od udara groma.

ISTJERIVAČ

Crna smrt pustošila je Planetu punih šest godina. Isto toliko dugo u nebo se dizao dim sa lomača na kojima su spaljivani mrtvi. Samo oko hiljadu ljudi preživjelo je i sklonilo se u neku napuštenu fabriku.

Fabrika je bila krcata ogromnim parnim kotlovima koji su bez prestanka pištali, brektali, nadimali se. Para, mast i teški miris ulja lijepili su se za zidove, komadi zahrđalog metala ležali su svuda uokolo.

Posao preživjelih bio je da hrane i održavaju kotlove. Bez prestanka su u njih ubacivali velike teške pakete, podmazivali poluge i čistili ventile. Radili su ćutke i nisu se smjeli gledati u oči. Stražari su bili surovi, a njihovi korbači često su fijukali kroz zrak. Elias im Veskot nikada nije dao povoda da na njemu iskaljuju svoj bijes. Ipak se jednog dana korbač omotao oko njega, rasjekao mu košulju, a ispod košulje se ukazao veliki istetovirani leptir na njegovim leđima. Svi su se panično počeli udaljavati od

njega. Dvojica najhrabrijih stražara šćepali su Veskota i omotali ga debelim lancima.

Svi su znali Prvo pravilo koje je govorilo da istetovirani leptir na nećijim leđima znači da je u njemu Đavo. Brzo su pretražili Veskotovu ćeliju i u njoj pronašli jednu knjigu u kojoj je bio sasušeni cvijet, što je bio još jedan dokaz o vezi sa Nećastivim. Odmah su ga vezali za jedan kotao i za isto popodne bi zakazan Proces.

Njih hiljadu već je bilo ispunilo ćitavu fabrićku halu kada se pojavio Istjerivać. Donio je veliku zamašćenu torbu iz koje je izvukao najrazlićitije naprave potrebne za njegov posao. Sve to poredao je na nekoliko praznih metalnih buradi ispred kotla za koji je bio vezan Veskot. Zatim mu je prišao i bez rijeći kliješćima išćupao dva zuba. Sjeo je na gomilu otpada i posmatrao Veskota. Ovaj je ćutao i samo malo zgrćio lice. Istjerivać mu je potom stavio dvije ogromne pijavice na ruke, a jednu nogu uronio u kotao sa uljem ispod kojeg je naložio vatru. Kada su došli na red nokti, u hali je nastalo komešanje. Svi su bili pomalo nervozni u išćekivanju da Đavo progovori iz Veskota.

Prošao je sat vremena, pa i dva, a Veskot je i dalje ćutao. Na Istjerivaću su se počeli pojavljivati znaci uznemirenosti, a u hali se širio talas negodovanja. Ćule su se psovke i zahtjevi da prizna svoj savez sa Đavolom. Tako su zašli i u noć. Istjerivać se sve brže kretao i smišljao nove muke za Veskota, a on je sve više lićio na raskomadani leš. Samo su slabašno disanje i još uvijek sjajne oći govorili da se u njemu nalazi život. Posljednji ljudi na Planeti već su bijesno skakali po fabrićkoj hali, grizli zahrđale komade metala, a ponegdje bi sijevnuo i nož.

U samu zoru Istjerivać se odlučio na posljednji korak koji ga nikada u njegovoj praksi nije iznevjerio. Pred njim su polagali oružje i oni najtvrdokorniji. Trebalo je da upita Veskota koliko ventila ima Glavni kotao, a ovaj je, ako je u njemu bio Đavo, morao odgovoriti: *Glavni kotao imao je tri ventila, ali su dva odavno nestala.*

U fabričkoj hali nastao je muk. Istjerivač je obrisao znoj sa čela, pročistio grlo i postavio pitanje. Nekoliko trenutaka čulo se samo kapanje vode u dnu fabričke hale, a onda je, dok je Veskota napuštao posljednji trag života, hiljadu posljednjih ljudi na Planeti zaurlalo da je Glavni kotao imao tri ventila, ali su dva odavno nestala. Istjerivač je bio jedan od najglasnijih.

OTKRIĆE

Priča se odvija na Dan velikog atentata, koji je pleme Atahulpo slavilo kao svoj najveći praznik. Već u ranu zoru svi pripadnici plemena okupili su se na velikom proplanku gdje se imala održati predstava. Djeca su visila na drveću, a odrasli su sjedili na zemlji. Sunce je nemilosrdno pržilo, a car Alkion Prvi pojavio se tačno u podne. Svi su legli na zemlju i glasno zaurlali u znak oduševljenja, nakon čega su djeca popadala sa drveća.

I ove godine car im je priredio iznenađenje. Alkion Prvi nalazio se u velikoj staklenoj tegli koja je do vrha bila napunjena plavo-zelenom tečnošću. Teglu su donijela četiri roba i postavila je na uzvišenje na južnoj strani proplanka, pored stare telefonske govornice. Car se smješкао, mlatarao rukama, a tečnost se prosipala i pravila barice oko tegle. Odmah se pronio glas da je to čudotvorna tečnost koju je spravio carev alhemičar Elias Veskot i koja štiti cara od svakog poznatog oružja. Car je ispustio nekoliko mjehurića, i to je bio znak da svečanost može početi.

A svečanost se sastojala u ovome: svake godine biralo se po deset pripadnika plemena koji su mnogo ličili na cara. Žene bi ih tako našminkale da ih niko nije mogao razlikovati od Alkiona Prvog. Oko vrata su nosili tablice na kojima je pisalo: Alkion Drugi, Alkion Treći, Alkion Četvrti i tako redom. Kada bi se gomila stišala, izlazio bi na teren Alkion Drugi. Iza drveta nalazio se skriven atentator specijalno obučen za tu priliku. Zadatak mu je bio da ubije carevog dvojnika, ali na način koji do tada nije viđen.

Te godine Alkion Drugi kotrljao je po zemlji veliku drvenu kuglu, koja je lancem bila pričvršćena za njegovu desnu nogu i trudio se da prije kugle stigne do rupe na kraju proplanka. I baš dok je bio u punom trku, negdje ne sredini poljane otvorila se zemlja pod njegovim nogama, a ovaj se stropoštao u duboku rupu na čijem dnu su se nalazili gvozdeni šiljci. Atentator je izašao iza drveta, provjerio da li je posao dobro obavljen, a onda se okrenuo gomili koja je oduševljeno vrištala. Zatim su mu prišli stražari i gurnuli ga u jamu, što je praćeno uzvicima negodovanja.

I tako je te godine ubijeno deset dvojnika Alkiona Prvog i deset atentatora, a stotinu pripadnika plemena optuženo je za saradnju sa atentatorima i pogubljeno. Gomila je urlala i psovala sve do večeri, kada su svi ostali bez glasa.

Bio je to još jedan uspješan praznik, dan kada im je bilo dozvoljeno da otvoreno pokažu svoju mržnju prema caru Alkionu Prvom. Pred njima je bila još jedna godina krvave tiranije, ali ih je održavala pomisao na Dan velikog atentata koji će se iduće godine održati opet u isto vrijeme.

Zraci sunca koje je zalazilo mrštili su lice Alkiona Prvog i ovaj se počeo nervozno meškoljiti, tako da se tečnost iz tegle počela prosipati po zemlji. Bio je to znak da je ovogodišnja predstava završena. Jedan od stražara umorno je otpuhnuo, zapalio cigaru i upaljeno drveće šibice bacio u baricu pored tegle.

Toga dana pripadnici plemena Atahulpo otkrili su benzin.

DUĆAN

Veskotov dućan nalazio se na pola puta između gradića na sjeveru i sela na jugu. Pored prašnjavog drumca stajala je brvnara izgrađena od hrastovog drveta, i ništa izvana nije ukazivalo na to da je tu dućan. Tek bi pogled iza škripavih vrata otkrivao šta se sve nalazilo na policama. Bilo je tu mirišljavih narandžastih plodova, suhих sjemenki, najfinije svile iz Južne pokrajine, bakarnih ploča, pijeska koji je otklanjao glavobolju, kolačića za kornje, ljubičaste boje kojom su žene farbale kosu i ogledala koja su u sebi zadržavala sve odraze. Na samom pultu stajali su kavezi sa papagajima i kutijice sa žabama koje su predskazivale kakvo će biti vrijeme.

U dućan Eliasa Veskota navraćali su žitelji i grada i sela, a nisu bili rijetki ni oni iz drugih zemalja koji su dolazili balonima ili kolima. Svi su, skoro uvijek, kod Veskota mogli naći sve ono što su tražili. Ako nečega ne bi trenutno bilo u skladištu, on bi to za nekoliko dana nalazio. A kako je nabavljao robu – to je samo on

znao. Često su se, u kasnim noćnim satima, u kući našli neznanci sa maskama na licu, porazgovarali kratko sa Veskotom i odlazili. Već sutradan pred dućan bi stigla kočija iz koje je Veskot izvlačio sanduke pune najrazličitijih stvari.

Veskot je otvarao radnju veoma rano, a prve mušterije bila su mu djeca koja su kupovala najnovije vrtuljke sa šarenim slikama. Okretali bi vrtuljke odmah ispred dućana i valjali se od smijeha po zelenkastoj prašini. Potom bi dolazili radnici koji su iskopavali plavi pijesak, od čega su im oči s vremenom postajale bezbojne. Za njih je Veskot ispod tezge vadio veliku tamnu staklenu bocu i svakome od njih sipao punu čašu neke mutne tečnosti. Ispili bi tečnost jednim gutljajem, trepnuli bezbojnim očima i odlazili nekako viši i uspravniji nego kad su došli. Potom bi nastupilo kratko zatišje u kojem bi malo uredio dućan. Nakon toga bi dolazile žene. Blebetale bi razvlačeći svilu i kikitale se ogledajući se u velikom ogledalu u uglu radnje. Najčešće su tražile tkanine, olovne alke za nozdrve i boju kojom su mazale ruke i vrat. Ponekad bi neka prošaputala nešto Veskotu na uho, a ovaj bi joj, iz velike drvene kutije, izvukao maleni zamotuljak u smeđem papiru i tutnuo ga krišom u ruku.

Zatim su dolazili stranci i drugi čudni ljudi. Jednom je, tako, navratio neki neznanc koji ga je zamolio za malo hrane jer je bio jako gladan, a nije imao novaca da plati. Veskot mu je iznio na tezgu čitavo brdo hrane, a ovaj je jeo bez prestanka nekoliko dana.

Tek u predvečerje Veskot je zatvarao radnju, sve pospremao i izlazio napolje. Sjeo bi na jedan drveni stepenik, izvadio iz džepa usnu harmoniku i svirao neke sjetne melodije do duboko u noć. Prolazile su godine, Veskot se umorio i ostario. Poslije jednog velikog posla sa krijumčarima soka od žutog kaktusa, odlučio je da se malo odmori. Nabavio je nekoliko sanduka najrazličitijeg alata i materijala i po cijelu noć nešto strugao, kuckao i brusio. Prošlo je podosta vremena, dok jedne noći pred Veskotom nije stajalo njegovo djelo. Bilo je to biće napravljeno od drveta, ali

tako vjerno da ga niko ne bi mogao razlikovati od živog bića. Moglo se kretati, govoriti i raditi sve ono što su svi oko njega radili. Komplikovani mehanizam u njemu omogućavao mu je da izvodi čak i one radnje koje Veskot, zbog starosti, nije mogao činiti. I na kraju, savršeno je ličio na Veskota. Još kada mu je obukao svoje odijelo, Veskot je pomislio da gleda sebe u ogledalu. Njegov plan bio je da Drvenko radi sve poslove u dućanu, dok bi se Veskot odmarao u potkrovlju čitajući knjige i pijuckajući maslačkovo vino. Već sljedećeg jutra poslao je Drvenka u dućan, a onda ga je krišom posmatrao kroz mali skriveni otvor. Nakon nekog vremena počeo se zadovoljno smješhati. Njegovo djelo bilo je savršeno. Drvenko je tako spretno i čilo skakutao na svoje tri noge, ljubazno klimao svojim dvjema glavama i svojim mnogobrojnim pipcima posluživao nekoliko mušterija odjednom da je to bila prava milina gledati.

SAN

Tek kada se Elias Veskot sunovratio s visoke stijene, shvatio je da je pogriješio. Život mu i nije bio tako ružan i imao je još puno toga da uradi. A on se odlučio na samoubistvo.

Udarac je bio silovit. Veskot je malo odskočio, prevrnuo se nekoliko puta i otvorio oči. Ležao je na podu pored svoga kreveta, svjestan da je sve bio samo ružan san.

Sretan što je živ, ustao je i otvorio prozor. Dok se brijao, slušao je cvrkutanje ptica. Najednom mu je ruka zadrhtala i britva mu je načinila veliki rez preko grla. Panično je pokušavao rukama zatvoriti ranu, ali je krv šikljala između prstiju i uskoro ispunila čitavu sobu. Veskot je znao da je to nemoguće. Toliko krvi nije moglo izaći iz njega, a i nikakvu bol nije osjećao. Znači, ipak je sanjao.

A kad već sanja, pomisli kako bi bilo dobro i da legne. Izade van i pruži se na zemlju ispod visokog drveta. Otkine vlat trave i počne je grickati, kad mu krupni koštunjavi plod padne ravno na

čelo. Toliko ga je zaboljelo da je, kao oparen, skočio na noge. Bol je bila tako stvarna, kao i čvoruga na njegovoj glavi. To nikako nije mogao biti san.

Ali, kakav je to gradić oko njega? Ništa mu nije bilo poznato. Ulicama su hodali ljudi bez glave i krave sa tri repa. Veskot pomisli kako se takvo nešto može samo sanjati.

Zaputi se kroz gradić sve do obale mora, gdje poželje da se okupa. Ubrzo se našao u hladnoj vodi i tek tada se sjetio da ne zna plivati. Tonuo je prema dnu i mahnito mlatarao rukama dok mu je voda ulazila u pluća. To više nije bio san, istinski se utapao.

Na kraju je potonuo i bio jako nesretan što napušta ovaj svijet. Tako je plivao sa ribicama, dok nije shvatio da je to nemoguće. Ovo nije bila stvarnost, nije mogao biti živ pod vodom.

Dok se tako čudio, jedan ga veliki val izbaci na obalu. Glavom dobro tresne o neku stijenu, a iz pluća mu izađe okean vode. Kašljao je i hvatao zrak i na koncu se jedva smirio. Sunce je nemilosrdno peklo, a jedan zlatni račić ga je do kosti ugrizao za nožni prst. Ovo je najgrublja stvarnost, pomislio je Veskot.

Brzo se pokupio i zaputio nekakvim drumom prekrivenim zelenkastom prašinom. Najednom osjeti strahovitu glad kakve u snu nema. Spazivši neki dućan pored drumu, uđe unutra i zamoli za malo hrane jer nije imao novaca da plati. Vlasnik se odmah uzmuvaio po dućanu i uskoro je pred Veskotom stajalo čitavo brdo hrane. Ali, zar bi mu u stvarnosti sve to neko badava dao? Ipak je sve to samo san, pomisli Veskot i navali na hranu.

Jeo je bez prestanka nekoliko dana, sve dok nije pojeo i posljednju mrvicu. Istog trena počеше bolovi u trbuhu, a zatim u čitavom tijelu. Činilo mu se da se raspada i sve je bilo tako stvarno. Znači, bio je budan.

Izjurio je iz dućana i sav očajan počeo se osvrutati tražeći nekakav putokaz. Uto u punoj brzini na njega naleti neki šestopreg. Kopita i točkovi tutnjali su preko Veskota čitavu vječnost i na kraju je ostao da leži sav krvav u prašini. Ali, nije osjećao nikakvu bol, a i rane su zacjeljivale same od sebe. Opet je u snu, pomisli Veskot

i odluči da ovaj san potraje što duže, sve do normalnog buđenja. Samo što je to pomislio, u zemlji ispod njega pojavi se ogromna pukotina i on počne da propada u nju. Pokušavao je da se uhvati za neku stijenu, ali bez uspjeha. Padao je i bivalo mu je sve toplije. Sada je gotov, pomislio je, nikakvo ga čudo više ne može spasiti. On više ne sanja.

Svuda oko njega bilo je rastopljeno kamenje, pepeo i blato i sve ga je to počelo vući prema gore. Tek tada je shvatio da je u središtu vulkana i da to u stvarnosti nije moguće. Opet je sanjao.

Sve se brže dizao uvis nošen lavom, kad mu se pridruži nekakav momak koji je cvokotao od hladnoće i pod rukom nosio malenu limenu peć. Uskoro stigoše do otvora vulkana i bijahu izbačeni poput tanadi. Čovjek sa limenom pećicom odletje u pravcu malog ostrva, a Veskot padne u polje puno žutih kaktusa. Baš je razmišljao o tome da li sanja ili je budan, kad mu se u tijelo zariju stotine oštrih bodlji. Veskot zaurla od bola i pomisli kako je to, ipak, stvarnost.

Počeo je vaditi bodlje i gorko plakati nad svojom sudbinom. Vadio je bodlje sve dok nije primijetio da mu sa bodljama nestaju i dijelovi tijela. Na kraju je ostala samo ruka kojom je vadio bodlje, a valjda i glava jer je vidio i razmišljao. Ovoga na javi nema, počne se Veskot derati kroz suze.

Gledao je oko sebe i razmišljao kako da prekine ovaj nepodnošljivi lanac. Ako već sada sanja, popeće se na onu visoku stijenu i strmoglaviti se odozgo. Možda će se tako uvjeriti gdje se nalazi. Jedva se uspentrao na vrh stijene, strahovito zaurlao i bacio se u ambis. Kada je tresnuo o oštro kamenje, začuo se takav prasak da su sve kornjače u okolini začuđeno podigle glave. A glava Eliasa Veskota razbila se u stotinu komadića, dok su se iz nje na sve strane razletjele zvijezde, planete, komete i meteori. Uskoro je topla kiša počela sapirati sa kamenja posljednje ostatke obične ljudske ljuštore.

MALI ZELENI TRAMVAJ

Sedma je zima bila najhladnija od početka opsade. Svako duže mirovanje bivalo je zaleđeno i pri najmanjem dodiru lomilo se poput stakla. Prebrzo kretanje, opet, pretvaralo se u dugačku, neprekidnu nit koja se sa lakoćom smrzavala. Samo su rijetki poznavali pravi ritam koji je izmicao ledenoj smrti.

Jedan od takvih bio je Elias Veskot, koji je do kraja savladao vještinu bježanja od ledenih dubina, kao i sve načine da se zaštiti od usijanog kamenja i otrovnog pepela koji su danonoćno zasipali grad. Ove sedme zime zaželio je, jače nego ikada, da umakne iz tog pakla iz kojeg se niko do sada nije živ izvukao. Sjedio je tako pored malene limene peći u koju je gurao posljednje knjige iz svoje biblioteke i razmišljao kako da ostvari svoj bijeg. Dok je trgao stranice na kojima su bile slike iz nekih prekomorskih zemalja, osjetio je toplinu, najprije u rukama, a onda u čitavom tijelu. Počeo je polako da skida slojeve odjeće sa sebe i da ih trpa u peć.

Plamen se, začudo, nije pojačavao, ali je toplina bivala sve jača. I dok je ubacivao kapu kroz otvor, osjeti kako mu nešto vuče ruku u peć. Za rukom je krenula i druga, zatim i glava. Uskoro je Veskot čitav bio unutar limenog čudovišta. Prijatna toplina milovala ga je po tijelu i dizala naviše. U daljini je nazirao maleni otvor peći i sive zidove svoje sobe. Uskoro mu se i to izgubilo iz vida. Peo se sve brže, sjaj plamena počeo je da blijedi, zamijenili su ga tama i hujanje vjetra. Onda je Veskot izgubio svijest.

Kada je došao sebi, ležao je na pijesku. Pijesak je bio vreo. Sa neba bez oblaka blistalo je podnevno sunce. Mirisalo je na more i masline. Veskot se nalazio na nekom malom ostrvu, toliko malom da je mogao sagledati njegov rub oivičen mekom pjenom talasa što ih je stvarao mirišljavi povjetarac. Svuda oko njega raslo je nepoznato drveće, puno okruglih narandžastih plodova. Nigdje nije bilo ni žive duše. Samo je duž obale veselo kloparao mali zeleni tramvaj okićen raznobojnim trakama od najfinije svile. Veskot je uskočio u vagon i vozio se skoro do večeri. Izašao je kod jednog drveta, otkinuo narandžasti plod i počeo žvakati sočnu voćku. Sunce je zalazilo kada je, opružen na pijesku, zaspao. Probudila ga je strahovita hladnoća. Ležao je bez odjeće u svom skrovištu pored hladne limene peći. Oko njega je hroptao opkoljeni grad. Veskot je strpao u usta napola pojedeni narandžasti plod, žurno ubacio ostatke knjige u peć i zapalio vatru. Uskoro je ponovo bio povučen u peć, okružen prijatnom toplinom, lebdio naviše, ka svome malom ostrvu. Sada zauvijek odlazim, pomislio je Veskot.

Tako lebdeći i razmišljajući, provukao je Veskot glavu kroz otvor dimnjaka na krovu svoga skrovišta. Tek što ju je promolio, začula se zvonjava tramvaja i škripa kočnica. Mali zeleni tramvaj se zaustavio, a glava Eliasa Veskota otkotrljala se niz obalu, dok ju je jedan zlatni račić, seleći se, začuđeno posmatrao.

TIRANOSAURUS

Elias Veskot bio je posve običan dječak poput mnogih drugih trogodišnjaka. Nije se isticao ni ljepotom, ni bistrinom, niti bilo čim drugim. Uredno je jeo, spavao i činio sve druge stvari koje čine djeca njegovog uzrasta.

Ono što će odrediti čitav njegov budući život dogodilo se jednog popodneva dok je obitelj dremuckala poslije obilnog ručka. Mama je milovala malog Veskota po kosi, a ovaj joj je iznenada zgrabio ruku i odgrizao palac. Progutao ga je bez žvakanja. Od toga dana počeo je da odbija bilo kakvu drugu hranu osim mesa. Roditelji su u početku nekako zadovoljavali njegove potrebe donoseći mu ribice i ukrasne kornjače, ali je Veskot uvijek tražio još. Kada je krenuo u školu, prvog dana su ga zatekli u školskom podrumu kako jede učiteljevog mačka. Pošto su ga najurili iz škole, odlučio je da pobjegne od kuće. Ostavio je roditeljima kratko pismo, smazao susjedovog psa i otišao. Lutao je svijetom i obilazio restorane u potrazi za hranom. Uvlačio se u kokošarnike i

torove, provaljivao u kolibe gdje se sušilo meso, krao kućne ljubimce.

S vremenom se, ne libeći se ni najnemoralnijih činova, toliko obogatio da je sebi mogao priuštiti da svakoga dana na svojoj trpezi ima meso koje bi poželio. Napravio je ogromnu kuću koja je imala oblik krave, a sva njegova posluga bila je sastavljena od ljudi koji su imali životinjska imena. Kuću je ispunio slikama životinja, do duboko u noć slušao je životinjske glasove snimljene na vrpцу, išao samo na borbe pijetlova i takmičenja u žabljim skokovima. Izlazio je iz kuće jašući na kozi i vodeći na uzici dvije zmije, a najdraži kućni ljubimci bili su mu prašćići. Čak se i oženio jednom ružičastom prasicom i sa njom izrodio dvanaestoro djece, koja su groktala i smiješno trčala na svoje dvije noge, lupkajući lakovanim cipelicama.

Presretan je bio Elias Veskot, presretan i debeo. Zamijenio je svoje zube dijamantnim da bi bolje mogao žvakati. A pod njima su krckali kornjače, krokodili, pacovi, zmije, mravi, pantere, slonovi, kamile, hrčci i orlovi. Sve što hoda, leti, pliva i gmiže nestajalo je u njegovom ogromnom tijelu.

Jednog dana na njegovom spisku onoga što je pojeo u životu nedostajala je samo jedna stvar. U djetinjstvu je probao komadić toga, ali je sada htio sve. Te se večeri sastao sa tipom sumnjivog izgleda i već sutradan je na svome stolu imao u cjelini ono čiji je okus zapamtio preko maminog palca. Večera je bila odlična, ali je Veskot i dalje bio gladan. Brzo se obukao i izašao, naprosto uletio u neki restoran i sa vrata zagrmio tražeći ogroman krvavi slonovski odrezak sa prilogom od zečeva u umaku od mrava. Momak koji je sjedio za najbližim stolom ustao je i bez ijedne riječi rasporio mu nožem trbuh. I dok su gosti restorana panično bježali napolje, iz Veskotovog rasporenog trbuha počeli su izlaziti ptice, zvijeri, ribe, psi, dinosaurusi i insekti. Posljednji je iskočio maleni Crnac, bacio zbunjeni pogled oko sebe, zgrabio zaboravljeni novčanik sa jednog stola i zbrisao kao vjetar iz restorana za vegetarijance.

SLIJEPAC

Otac Eliasa Veskota mnogo je puta putovao u prekomorske zemlje. Na jednom od tih putovanja vidio je nešto što niko nije smio da vidi. Kako bi se otklonila opasnost da još neko zaviri u tu tajnu, Elias Veskot se rodio sa potpuno praznim očnim dupljama. Još u djetinjstvu su mu preko njih vezali crni povez, kako ne bi plašio ljude.

Vladar je naredio da se Veskot postavi ispod krošnje jedne ogromne smokve i da mu to bude stalno stanište. Tankim i čvrstim paučinastim nitima jedna mu je noga bila vezana za stablo. Jeo je smokve koje su padale iz krošnje i pio vodu iz izvora koji se nalazio tik do njegovih nogu. Niko mu nije smio prilaziti niti ga uznemiravati. Samo su zvižduci lokomotive, koja je prolazila negdje u blizini, ponekad remetili njegov mir.

Jedne noće neko je legao pored njega. Veskot je prešao rukom preko tog tijela koje je disalo i odmah zaključio da je to pas, životinja o kojoj su mu pričali dok je još bio mali i za koju se tvrdilo

da je već odavno izumrla. Tako je, držeći ruku na psećoj glavi, dočekaو jutro. Čuo je pijetla u daljini i prve ptice, a onda je ugledao izvor.

Veskot je puno puta u svojoj tami pokušao sebi predočiti kako izgleda svijet oko njega, ali mu to nikada nije uspjelo. A sada je vidio vodu! Opipao je rukom glavu i utvrdio da je povez još uvijek tu, očne duplje su i dalje bile prazne, a on je vidio. Glava psa pod njegovom rukom se okrene i slika u Veskotovom mozgu se promijeni. Sada je vidio stablo smokve i čovjeka vezanog za to stablo. Tada je sve shvatio: gledao je kroz oči psa i vidio sve ono što on vidi. Pas je okretao glavu, a Veskotu su se u mozgu smjenjivale slike. Kada je pogled pao na komad plavog stakla od neke razbijene boce, Veskot ga je uzeo i hitro presjekao tanke niti koje su ga sputavale. Pas je popio malo vode, zalajao nekoliko puta i krenuo uskom stazicom. Veskot ga je pratio.

Njegova sreća bila je neizmijerna. Okolo je sve blještalo najljepšim bojama, oblici su se pretapali jedan u drugi, a on je skakutao za psom. Najdraže mu je bilo kad bi pas pogledao njega, Veskota. Vidio bi tada sebe i analizirao svaku crtu svoga lica. Rastuživala ga je činjenica što ne može vidjeti psa, jer ovaj sebe nije mogao gledati, osim kada bi pogledom okrnulo svoj rep. Jednom se pas našao ispred velikog ogledala koje je bilo naslonjeno na stablo u nekoj šumi. Tada je Veskot ugledao svoga prijatelja, krupnu bijelu životinju sa crnim pjegama po koži.

Dani su prolazili, nastavljalo se njihovo bezbrižno lutanje. Prešli su mnoge rijeke i planine, prolazili pored napuštenih fabrika, kupali se ispod vodopada i mirisali cvijeće. Ponekad su zajedno glodali neku slasnu kosku. A onda, negdje u hladnim brdima, naiđoše na čopor vukova na nekoj litici. Pas se odmah zatrčao ravno među njih. U Veskotovom mozgu nastao je pakao pun iskeženih zuba, slina koje cure u snijeg, krvi i otkinutih komada tijela. Tada je režanje psa prestalo, a slika u Veskotovoj glavi se zamračila. Njegov prijatelj bio je mrtav, a on je opet bio slijep.

Za Veskota je opet nastupilo vrijeme samoće i tuge. Besciljno se lomatao po gudurama i uveloj travi, primajući od ljudi milostinju. Prošlo je dosta ljeta od tada. Jednog vrelog popodneva Veskot je brao kupine pored šumske staze, kad najednom osjeti neodoljivu potrebu da trči. Noge mu se same pokrenuše, koraci mu se razvukoše, snaga mu ispuni čitavo tijelo. Jurio je poput vjetra, rezao stopala po oštrom kamenju, trnje mu je paralo kožu, ali je još brže trčao za nečim što je bježalo ispred njega. Onda je svom silinom natrčao na neko stablo i razbijene lobanje se srušio pored njega, dok se mačka hitro uzverala na jednu deblju granu i počela lizati desnu šapu.

TKALAC

Tkalac Elias Veskot pravio je najljepše, najtanje, najčvršće, najlakše i najmekše tkanine u Kraljevstvu. Znanje koje mu je prenio njegov otac, ovome njegov, a ovome opet njegov, čuvao je Veskot kao najveću tajnu. Njegovo umijeće bilo je čuveno i trgovci iz močvara i pustinja, sa planina i iz prekomorskih zemalja dolazili su da kupuju njegove tkanine. Ipak, najveći dio onoga što je pravio odlazilo je u dvorac Grimiznog kralja, a iz dvorca su Tkalcu stizale obilate nagrade. Sve do one godine kada je veliki kamen pao sa neba, a Veskot izradio za kralja ljubičasto tkanje sa žutim krugovima. U drevnim knjigama bilo je zapisano da je to najveća uvreda za jednog vladara i najcrnje znamenje za zemlju. Veskot je odmah bio osuđen na smrt, okovan teškim lancima i odveden na Pješčanu stijenu, gdje je trebao provesti vrijeme do pogubljenja.

Pješčana stijena bila je okomita i toliko visoka da joj se vrh gubio u oblacima. U nju su bile uklesane uske, strme stepenice koje su

vodile do vrha. Na vrhu se nalazio mali zaravnjeni plato, prečnika deset ljudskih koraka. U središtu se nalazio željezni stub za koji su bili pričvršćeni lanci kojima je bio vezan Tkalac, tako da se mogao kretati sve do ivice stijene. Veskot je trebao da provede na stijeni nekoliko dana do izvršenja presude, ali je ostao mnogo duže. Naime, već sutradan izbio je rat između Grimiznog i Crnog kralja, tako da su svi zaboravili na njega.

Pošto je temeljito pretražio vrh stijene, Tkalac je pronašao sve što mu je bilo potrebno: duboku rupu u kojoj se sakupljala kišnica, kržljivo korijenje koje se moglo jesti i, za njega najdragocjenije, dugačke, čvrste žilice koje je noću izvlačio iz dubine stijene. Samo je on znao kako se te žilice kvase pljuvačkom, gnječe između dva kamena, upredaju i suše na suncu. Potom bi ih omotavao oko tijela i ostavljao tu sve dok se ne bi počele razdvajati na niti tanke kao paučina i čvrste kao čelik. Uskoro su vješti prsti Eliasa Veskota preplitali paučinasto predivo, a iz njegovih ruku počeli su izlaziti čitavi oblaci najfinijih tkanina po kojima je bio čuven. Jedino društvo na vrhu stijene bile su mu ptice. Sjedile su mu po ramenima i na glavi i radoznalo posmatrale igru njegovih prstiju. Jednom je nekoj ptici zavezao oko noge usku traku od tkanine. Ova je odletjela, a Veskotu se prizor toliko dopao da je od tada svim pticama vezivao raznobojne trake oko nogu. Uskoro su hiljade ptica letjele nebom iznad stijene, dok su za njima lepršale Tkalčeve šarene trake.

Prošlo je mnogo vremena, rat između dva kralja se završio i neko se sjetio da jedna smrtna kazna nije izvršena. Jednog maglovitog jutra grupa vojnika popela se do vrha Pješćane stijene. Kazali su Veskotu da je došao čas, skinuli mu lance i doveli ga do ruba zaravni. Najsnažniji među njima gurnuo ga je kopljem. I dok je padao u ambis, Tkalac je zavukao ruku pod haljinu, načinio nekoliko brzih pokreta, a ispod nabora odjeće izvile su se stotine tankih, sjajnih konaca i ruža najfinije tkanine koju je ikad iko izatkao.

Toga dana Svijet je prvi put ugledao padobran.

ALHEMIČAR

Onoga dana kada je pronašao Knjigu mudrosti, Elias je Veskot zaključao svoju majstorsku radionicu i od tada ga je rijetko ko viđao. Do kasno u noć listao je Knjigu, okružen raznim posudama iz kojih se pušilo, u kojima je nešto klokotalo i oko kojih su se širili nezemaljski mirisi. Nakon mnogih probdjevenih noći, na stolu ispred njega stajalo je ono što je sanjao cijelog života: puna čaša zelenkaste tečnosti koja se pjenila. Veskot je nagnuo čašu i ispio tečnost u nekoliko dugih gutljaja, obrisao usta šarenom maramom i stao pred ogledalo. U ogledalu se vidio odraz predmeta iz njegove radionice, ali Veskotovog odraza nije bilo. Postao je nevidljiv! Čak je i čaša u njegovoj ruci bila nevidljiva. Uspio je ono o čemu su maštali svi stari alhemičari.

Još dok je radio na spravljanju napitka, napravio je spisak stvari koje će učiniti kada bude nevidljiv. Najprije je, nasred ulice, dobro ošamario trojicu ljudi koji su mu se davno nešto zamjerili i pokupio sve dragulje iz neke draguljarnice. Kasnije je, sjedeći

na obali rijeke, bacio svo to blago u vodu jer je shvatio da mu nije potrebno. Iste večeri ukrcao se na lađu koja ga je odvela dva dana nizvodno, do livada gdje su živjeli čudesni sivi leptiri koje niko nije mogao uhvatiti. Nevidljivi Veskot ih je hvatao kao od šale i, nakon pažljivog posmatranja, puštao na slobodu. Zatim je sa trpeze nekog seljaka pokupio sve što je ovaj pripremio sebi za večeru. Sjeo je pored plasta sijena i posmatrao zbunjenog čovjeka kako tumara po dvorištu, zvjerajući oko sebe i tražeći hranu koja je isparila.

Tako je počeo najljepši dio Veskotovog života. Nevidljiv i sve-moćan lutao je svijetom i zabavljao se. Jednom je u nekoj varošici, na prozoru stare kuće, spazio djevojku takve ljepote da nije mogao odvojiti pogled od nje. Odmah je otišao do obližnjeg ružičnjaka i, onako nevidljiv, ubrao sve ruže iz njega, te ih odnio pod djevojin prozor. Sjeo je na drugu stranu ulice i posmatrao njeno začuđeno lice na prozoru. Sutradan je opustošio sve vrtove u okolini, a pred djevojinom kućom našlo se ogromno brdo najljepšeg cvijeća. Jadnica je bila toliko sretna i zbunjena da je samo gledala u nebo, misleći da cvijeće pada odozgo. Kada je Veskot počeo donositi cvijeće iz cijele Pokrajine, djevojka više nije mogla izdržati. Popela se na zvonik obližnje crkve i skočila sa njega. Veskot je tugovao nekoliko dana, odnio jednu ružu na njen grob i nastavio lutati. Usput je krao trešnje sa tezgi zbunjenih domaćica, namještao brojeve na lutriji, zamjenjivao bebe u porodilištu, uzimao zlatnike od bogataša i gurao ih neopazice skitnicama u džepove. Jednom je šaptao nekom studentu koji je nespreman izašao na ispit. Student je položio ispit i potom otišao u samostan. Nakon toga, Veskot se uvukao pored stražara u Hram u koji su odlazili samo odabrani da bi obavili svoj obred. Tamo ih je zatekao kako do besvijesti piju rakiju i žderu ogromne komade mesa. Te večeri nekom je dječaku ubacio plišanog dinosaurusu u sobu za njegov rođendan, gađao je pokvarenim jajima Kraljevu povorku, podmetao noge prolaznicima na ulici, udarao šamare onima koji mu se nisu sviđali i u svemu beskrajno uživao.

S vremenom je nevidljivom Eliasu Veskotu postalo pomalo dosadno, pa je odlučio da se povuče u veliku šumu i da se tamo odmori berući jagode i kupajući se u jezeru. Kada je naišao na neko pleme koje je biralo najljepšu djevojku u selu tako što su stavljali kamenčiće pred onu koja im se najviše sviđala, nije mogao odoljeti a da se još malo ne poigra. Sa hrpe kamenčića koja je bila veća prenio je nekoliko pregršti na hrpu koja je bila manja, pa je na kraju pobijedila djevojka za koju pripadnici plemena nisu mislili da je najljepša.

I dok je tako jednom u šumi mljackao slatke jagode, spazi ogromnog tigra kako juri ravno na njega. *Tigar mi ništa ne može jer sam nevidljiv*, pomisli Veskot i pomakne se nekoliko koraka ustranu da propusti zvijer. Kada mu se približio, tigar se odlijepi od zemlje i svom silinom sruči na njega, a snažni zubi prepolove nevidljivog čovjeka. Mačka nije ništa znala o nevidljivim ljudima, ali je nepogrešivo nanjušila svoj plijen.

BUDUĆNOST

Kada je vojska cara Čang Cea na svim stranama svijeta stigla do mora, car je zadovoljno odahnuo. Ostvario se san koji je počeo sanjati njegov djed: sve poznate zemlje ušle su u sastav njegovog carstva, a on je bio jedini vladar. Pošto se na Planeti više nije imalo šta osvojiti, car je sve češće počeo bacati čežnjive poglede ka zvijezdama. Zapostavio je carske dužnosti i čitave noći provodio na vrhu kule, posmatrajući daleke treperave tačkice. Kada je shvatio da su zvijezde, ipak, predaleko, palo mu je na pamet da sazna šta ga čeka sutra, prekосуtra i do kraja života. Želio je još više: htio je da sazna šta će se desiti sa carstvom, sa Planetom, sa čitavim ljudskim rodom.

Kao neograničeni vladar naredio je da se nađe majstor koji će načiniti stroj kojim će se moći otputovati i zaviriti u budućnost, a onda se bezbjedno vratiti natrag. Taj majstor bio je Elias Veskot, proslavljen po mnogim napravama koje su godinama caru uljepšavale život.

Veskot se dao na posao. Pored carevog dvorca podignut je veliki šator u koji je stizalo sve što je majstor tražio: cedrovo drvo, zlatna žica, bronzane šipke, crvena zemlja, voda i kamen iz dalekih zemalja i kositrene ploče.

Deset godina iz šatora su dopirali najrazličitiji zvuci, a pristup u njega nije bio dozvoljen čak ni samom caru. Na kraju desete godine Veskot objavi da je posao gotov. Skinut je šator, ispod kojeg se ukazala golema građevina nalik na školjku. Na sve strane virile su žice, krila vjetrenjača i svjetlucale raznobojne lampice. Car je izgarao od nestrpljenja, te putovanje u budućnost bi zakazano za mjesec dana, a kao prvi putnik određen je majstor Elias Veskot.

U zakazani dan u dolini su se okupili namjesnici svih pokrajina, svi važniji ljudi carstva, njihove sluge, porodice, pratioci, psi i mačke. Stigli su kolima, čamcima, balonima i na konjima, a našla su se tu i dva mladića sa padobranima. Dolina je bila ispunjena sve dokle je pogled dopirao. Uz sami stroj sjedio je car sa svojom svitom. Veskot se naklonio vladaru, bacio jedan pogled na dolinu i ušao u napravu. Zaključao je svih devedeset brava na vratima i uskoro se začulo brujanje, raznobojne lampice zasvijetlile su još jače, oblaci dima pokuljali su iz skrivenih otvora. Potrajalo je to čitavu noć, a u zoru se sve ponovo smirilo.

Iako niko nije ni oka sklopio, svi su napregnuto gledali u vrata na kojima je trebao da se pojavi Veskot, prvi putnik u budućnost. Nakon izvjesnog vremena vrata se otvoriše i on izađe iz naprave. Bio je blijed i prašnjav od dugog puta. Odmah pred majstora staviše velike lijevke koji su trebali pojačati njegov glas dok bude govorio o budućnosti koja očekuje ljudski rod. Nastade potpuna tišina. Svi su gledali u Veskota. A Elias Veskot se malo nakašljao, obrisao dlanom oznojeno čelo, savio se u pasu i počeo strahovito da povraća...

Pogovor
Nenad Veličković
ČISTA RADOST ČITANJA

Dvadeset je godina prošlo otkad je Bosanska knjiga objavila *Priče od kiše* Hajrudina Ramadana. Imao sam privilegiju da tom događaju u ovdašnjoj književnosti i sam skromno doprinesem kratkom *pozitivnom* recenzijom. Čitajući Harijeve priče ponovo, i ovog puta u jednom dahu i sa širokim osmijehom, danas sam još i sigurniji da je literatura na našem jeziku u toj obimom skromnoj zbirci dobila knjigu trajne vrijednosti.

U međuvremenu je Hari podlegao dugogodišnjoj, upornoj i dosadnoj bolesti, koja ga je zadnjih godina života vezala za štake, a pred sam kraj za krevet. Sjećam se gospodskog njegovog trpljenja bolova i neutoljive gladi za razgovorom o pročitanim knjigama. Pamtim strast kojom je govorio o *Čarobnom brijegu* Tomasa Mana i knjigama iz žanra SF-a. Nikad nisam zaboravio zimski dan kad su Ljilja i on, malo iza rata, došli po nas troje na Bašćaršiju, u njihovoj *peglici*, da nas voze na izlet na Igman, i njegovog iznenađenja kad je shvatio da smo bili naumili da Flekija

ostavimo kod kuće. Ne sjećam se više jesmo li nosili sanke, je li s njih dvoje tada u autu bio i njihov sin Ivan, ni kako smo se svi, sa psom i štakama (i sankama?), potrpali u peglicu, ali se sjećam Flekija u prtljažniku i Harijevog blistavog osmijeha dok je sat kasnije posmatrao oduševljenog dalmatinca kako galopira kroz pršteću bjelinu.

(Prvi put sam sada, zapisujući ovo, shvatio koliko u Eliasu Veskotu ima žeđi za pokretom, daljinama, penjanjem, kretanjem, koliko trijumfa nad hladnoćom u kostima i bolom u svakom pokretu.)

U ovih dvadeset godina, u kojima mir nije ispunio mnoga svoja obećanja, odštampano je i objavljeno mnogo knjiga lektire i čitanki, ali *Priče od kiše* nisu među njima nikada dobile svoje zasluženno mjesto. Razloga ima više, od uticaja interneta i komunikacijske tehnologije do skrivenih motiva sastavljača da gonjenjem djece na prinudno čitanje održavaju etničke i nacionalne podjele i napetosti. Raskoš Harijeve pripovjedačke zaigranosti, svjetlosnim godinama daleko od ovih sitnih računica, naprosto se u njih nije mogla uklopiti. Nemajući u svojim akademskim visinama nikakve strasti za dobru književnost, a imajući je i previše za lošu politiku, profesori sastavljači nastavnih planova i programa, zauzeti prebrojavanjem srba, bošnjaka i hrvata u svojim *zajedničkim jezgrama*, najveći su krivci da se djeca danas prema lektiri odnose kao prema ribljem ulju.¹ Fiksirani na nacionalne književne kanone, oni su sasvim digli ruke od nekih osnovnih pitanja koja stoje pred nastavom književnosti: zašto bi djeca čitala određeno djelo, kako ih se ono tiče, da li je ono svojom idejom, stilom i tematikom otvoreno i pristupačno uzrastu kojem se propisuje, koji se tačno obrazovni i odgojni ciljevi postižu čitanjem, analizom i interpretacijom tog književnog teksta?

1 O jednom takvom slučaju vidi: Amer Tikveša, *Revizija revizije*; <http://www.skolegijum.ba/tekst/index/1072>

Recenziju² za *Priče od kiše* pisao sam, na molbu urednika Bosanske knjige Gavрила Grahovca, ako Word ne laže, 24.5.1996. (9 sati i 18 minuta). U njoj, između ostalog, stoji:

Priče Hajrudina Ramadana su neobične, mudre, duhovite, zanimljive i drugačije od svega što se u posljednje vrijeme moglo pročitati u Sarajevu. U tim pričama, pored Eliasa Veskota, obitavaju junaci, mjesta, pojave i događaji kojih se ne bi odrekli ni Tolkin, Kerol, Herman, Ende...

Pisane su jednostavnim jezikom i pune lijepih i pomalo zagonetnih slika. Počinju bez suvišnog uvoda a završavaju neočekivanom poentom sa mudrom i humanom porukom. Autoru je blizak stil usmenog kazivanja, ali on ga prilagođava kratkoj formi. Zato nema umetnutih epizoda, kitnjastih opisa, epskih ponavljanja. Čak su i dijalozi suvišni. Priča je vraćena njenoj suštini – fabuli. Zato se i čita u jednom dahu, sa neprekidno prisutnim pitanjem: kako je to moguće, i kako će se okončati?

Stilska figura koja se izdvaja (po tome koliko je česta i efikasna) je nabranje. U priči *Potop*, na primjer:

I dok je vjetar fjukao dolinom, iz kutijica bi počele izlaziti pčele, jagode, masline, pladnjevi puni pečenja, ptice, rijeke, šume, brodovi, ribe, vodopadi i blistavo kamenje, mirisni povjetarci, izvori, baloni, zvijezde, komete, miris cimeta, ledeni brijegovi i leteći čilimi, haljine i draga muzika, djeca i drugi razgovori, ćupovi meda i vrapci.

Motivi u pričama preuzeti su, na zabavan, originalan i duhovit način, iz literature koju je autor sa uživanjem čitao: od *Pješčane planete* i *Gospodara prstenova*, preko *Tornjeva Boa Morije* i istorije pronalazaka, do Biblije, srednjovjekovnih hronika i Kafkinog *Preobražaja*. Svako ko

2 Čudnovati doživljaji Eliasa Veskota (Recenzija zbirke *Piče od kiše* H. Ramadana)

je putovao sa Bilbom Baginsom ili jahao na Pustinjskim crvima, obradovaće se ovoj knjizi. (...)

Uz novo izdanje *Priča od kiše*, u biblioteci *Lektira narodu*,³ zamišljenoj kao alternativa važećem spisku tekstova za odstrel, gornju kratku i službenu ocjenu potrebno je proširiti.

Priče od kiše imaju sve preduvjete da se dopadnu današnjim mladim čitaocima, bilo starijim osnovcima, bilo srednjoškolcima. Kratke su, neobične, slikovite, pisane jednostavno, stripovski, bajkovito. Intrigantne su, duhovite, sa neočekivanim i često alegoričnim obratima na kraju, lako *zamišljive* i *prepričljive*, inspirativne, otvorene za tumačenja, učitavanja, odgonetanja, igru s tekstom. Mada fantastične, one su i autobiografske, ne samo u toj gladi za kretanjem i prostranstvima, nego i u ljutnji na *glavonje* koji bombarduju grad u kome on (Elias Veskot) živi sa ženom i dječakom. Na jedan suzdržan način, kritične su prema svakom jednomlju, bilo ideološkom ili religijskom. Na više mjesta u njima biblijska slika raja (ili života poslije smrti) ispostavlja se kao dosadna, nemaštovita, neprivlačna. Iako žanrovski jedva da dotiču SF, priče su i na taj način podsticajne; prostor i vrijeme sasvim su razglobljeni, premreženi hodnicima koji počinju ili se završavaju u ormarima, škrinjama, pećinama, slikama, ogledalima...

3 Verzija koja se ovdje daje nije istovjetna izdanju *Bosanske knjige*. Priređivač je iskoristio priliku da poništi neke sitne lektorske intervencije s kojima sam autor nije bio najsretniji. (Naprimjer, *Elijas je Veskot* umjesto *Elijas Veskot je*, vjetrovi su *duvali*, umjesto *duhali*, *zadihan* umjesto *zaduhan*, *petorica* umjesto *peterica*, *uzmuvaše* umjesto *uzmuhaše* i sl.) To je radio uvažavajući u većini slučajeva rješenja rukopisa dobijenog nekada davno od autora, kada su pred zajedničkim nastojanjima bile otvorene opcije da se knjiga objavi i u susjednim državama, i eventualno prevede na engleski. Zadržan je redoslijed priča iz rukopisa. Izuzetno, zadržao je rješenja iz prvog izdanja, tamo gdje se radilo o detaljima bez kojih su slike i situacije gubile od svoje začudnosti. Na par mjesta intervenisao je ispravljajući očigledne nelogičnosti: npr. nakon što posiječe sva stabla, Elias Veskot se više ne može popeti na obližnje *stablo* nego na obližnji *brežuljak*.

Sve ove izmjene, dakle, uglavnom stilske i pravopisne, napravljene su u dobroj namjeri, a svu odgovornost za moguće greške zbog pogrešnih procjena snosi urednik ovog izdanja.

Život se pojedinca, kao u rijetko kojoj drugoj knjizi tako jasno, pojavljuje tek kao jedna mogućnost. (Pa i život sapet u bolest, stisnut među štake, osuđen na nepokretnost, bolove, nesanicu?) Možda sve ovo nije dovoljno da podigne đачki pogled sa ekrana Facebooka?

Ali tada bi odgovoran nastavnik (i odgovorna nastavnica) književnosti ipak imao izbaciti jasniju sliku Golijata pred sobom. Praznina s kojom bi se nad pognutim glavama suočio otvorila bi cijeli niz za njegov poziv važnih pitanja: kako smo do te faze tupila došli? Kada je i kako potreba za čitanjem u toj djeci ubijena, ili kako se to desilo da je ostala nerazvijena? Koliko se tokom vlastitog studija književnosti pripremio za ulogu putujućeg trgovca pred zatvorenim vratima. I, kad smo već kod trgovine, je li, upisujući fakultet, mislio da će to biti njegov poziv – prodaja patriotskih obveznica upakovanih u knjižne ovitke?

Na većinu ovih i sličnih pitanja nastavnik nepomiren s porazom mogao bi potražiti odgovore u izvrsnoj knjizi Kelija Galahera (Kelly Gallagher) *Readicid*. U najkraćem, Galaher predlaže da se u nastavu uvrste *zabavne knjige*, na račun tegobnih i zamornih. Potrebno je, smatra on, ostaviti djeci slobodu izbora, provjetriti ormare s kanonima, pustiti u učionicu onaj svijet koji djeca s tugom ostavljaju iza svojih leđa, natovarenih đачkim torbama punim cigli znanja. To ne znači da će *ilijade* i *odiseje* završiti u starom papiru, nego naprotiv, da će ponovo postati nešto više od papira koji se mora pročitati, napisati ili prepisati, da bi se dobila ocjena i prešlo u viši razred. Drugim riječima, *Priče od kiše* skraćuju put do *Odiseje*, upravo onoliko koliko ga *zelena busenja*, *venci slave svetog Save* ili *judite* produžuju.

Zbirka *Priče od kiše* Harija Ramadana čista je čitalačka radost, a kao takva test i za nastavnika. Ne vidi li on u njoj sva ta silna odškrinuta vrata, ne naslućuje li cijeli jedan svemir iza njih, možda je promašio poziv. Možda je on odgovor zašto je njemu povjerenim đacima mobitel zanimljiviji od knjige.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

821.163.4(497.6)-32

RAMADAN, Hajrudin

Priče od kiše / Hajrudin Ramadan ; [pogovor Nenad Veličković]. -
Sarajevo : Mas Media : Fond otvoreno društvo BiH, 2017. - 127 str. ;
20 cm. - (Školegijum. Lektira ; 15)

Čista radost čitanja : pogovor: str. 123-127. - Bilješke uz tekst.

ISBN 978-9926-414-07-8 (Mas Media)

ISBN 978-9958-749-21-6 (Fond otvoreno društvo BiH)

COBISS.BH-ID 24438278

Priče od kiše imaju sve preduvjete da se dopadnu današnjim mladim čitaocima, bilo starijim osnovcima, bilo srednjoškolicima. Kratke su, neobične, slikovite, pisane jednostavno, stripovski, bajkovito. Intrigantne su, duhovite, sa neočekivanim i često alegoričnim obratima na kraju, lako *zamišljive* i *prepričljive*, inspirativne, otvorene za tumačenja, učitavanja, odgonetanja, igru s tekstom. Mada fantastične, one su i autobiografske, ne samo u toj gladi za kretanjem i prostranstvima, nego i u ljutnji na *glavonje* koji bombarduju grad u kome on (Elias Veskot) živi sa ženom i dječakom. Na jedan suzdržan način, kritične su prema svakom jednoulju, bilo ideološkom ili religijskom. Na više mjesta u njima biblijska slika raja (ili života poslije smrti) ispostavlja se kao dosadna, nemaštovita, neprivačna. Iako žanrovski jedva da dotiču SF, priče su i na taj način podsticajne; prostor i vrijeme sasvim su razglobljeni, premreženi hodnicima koji počinju ili se završavaju u ormarima, škrinjama, pećinama, slikama, ogledalima... Život se pojedinca, kao u rijetko kojoj drugoj knjizi tako jasno, pojavljuje tek kao jedna mogućnost. (Pa i život sačet u bolest, stisnut među štake, osuđen na nepokretnost, bolove, nesanicu?)